

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΓ. ΤΟΖΗ

ΕΝΑΣ ΟΞΥΜΩΡΟΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ
ΚΑΙ Η ΤΥΦΛΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ «ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ»,

Στις 24 Ιουλίου 1906 είχε αποβιβασθῆ στη Νέα Υόρκη ἓνας διακεκοιμένος Μακεδόνας. Ἦταν γέννημα καὶ θρέμμα τῆς πολυπαθοῦς Νιγηρίας. Τὸ πλήρες ὄνομά του : Ἀθανάσιος Α. Ἀργυρός. Ἄντρας μεστωμένος (εἶχε γεννηθεῖ τὸ ἔτος 1859) καὶ μὲ γερῆ ἐπιστημονικὴ κατάρτισι (ἦταν ἀπόφοιτος τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μ' ἐπιπρόσθετη μόρφωσι στ' ἀνώτερα πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς Εὐρώπης), μετὰ τὴν ἀποπεράτωσι τῶν σπουδῶν του εἶχε στήσει τὴν ἔδρα του «στὴν κλεινὴ πρωτεύουσα». Ἐκεῖ ἄρχισε ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ν' ἀναπτύσσει κάποια ἀξιόλογα ἔργα σὲ πλείστους ὅσους τομεῖς. Παράλληλα μὲ τὴν ἐξάσκησι τοῦ δικηγορικοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος, ὀλοένα καὶ σημείωνε μιὰ κάποια ἐπίζηλη ἐπίδοσι καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Γραμματολογία. Στὰ 1892—3 ἐξέδωκε στὴν Ἀθήνα τὴ «Γενικὴ Ἐπιθεώρησι», ἓνα σοβαρώτατο περιοδικὸ τῆς ἐποχῆς, πὺ ἦταν ἐφάμιλλο μὲ τὰ ἀρίστα περιοδικὰ τοῦ Παλαιοῦ, ἀκόμα δὲ κι' αὐτοῦ τοῦ Νέου Κόσμου¹.

Μιὰ νέα τώρα ἐπιθυμία ἤρθε νὰ ὑποκαύσῃ τὸ φιλότιμο τοῦ Ἀργυροῦ. Γιὰ νὰ φανῆ χρήσιμος στοὺς φοιτητὲς τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἐξέδωκε μιὰ μικρὴ ἐπιτομὴ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου. Τὴν ἔκδοσι τούτη ἀκολούθησαν δυὸ ἄλλες σπουδαῖες ἐργασίαι του : Ἦταν ἡ μεταγλώττισι στὴν Ἑλληνικὴ δυὸ ἀξιολογωτάτων ἔργων, ἧτοι τῆς Παγκοσμίου Ἱστορίας τοῦ Jäger καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς τοιαύτης τοῦ Dumy. Μὰ τὸ ἔργο πὺ προσεκόμισε στὸν πολυπράγμονα Μακεδόνα τὴν ἀφθιτη εὐγνωμοσύνη τοῦ Νομικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος, ἦταν ἡ μετάφρασι τοῦ πεντατόμου κλασσικοῦ ἔργου τοῦ διασήμου Γερμανοῦ νομομαθοῦς Windscheid περὶ τοῦ Δικαίου τῶν Πανδεκτῶν. Ἐνέκυψεν ἀκόμα ὁ ἀείμνηστος Ἀργυρός καὶ στὴν ἐξερεύνησι τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν. Τὰ πορίσματα τῆς μελέτης αὐτῆς ἐξεδόθησαν σ' αὐτοτελὲς βιβλίον

1. Ὡραία κριτικοαναλυτικὴ μελέτη γύρω ἀπὸ τὴν ἔκδοσι αὐτὴ δημοσίεψε τώρα τελευταία ὁ κ. Τριαντάφυλλος Δ. Θεοδωρίδης, ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, στὰ «Σερραϊκὰ Χρονικά», τόμ. Β', Ἀθῆναι 1957. Ἄλλη ὑποδειγματικὴ ἐργασία τοῦ ἴδιου πὺ τὴν ἐπεμελήθηκε μὲ ἐξαιρετικὴ ἀγάπη καὶ θέρμη, εἶναι τὸ λεύκωμα «Ἀθανάσιος Ἀργυρός—Εἰς Μνήμην» Ἀθῆναι 1956.

αντίτυπο του οποίου, μαζί με την ιστορία των Ρωμαίων του *Duguy* πού, όπως είπαμε και πιο πάνω, την είχε μεταφράσει ο ίδιος, στολίζει ακόμα την ιδιωτική βιβλιοθήκη του υποφαινομένου.

Τίποτε όμως από όλα αυτά δεν ικανοποιούσε το ανήσυχο πνεύμα του Αργυρού έφ' όσον η προσφιλή γενέτειρά του Μακεδονία στέναζεν ακόμα γοερά κάτω από βαρύτατο ζυγό. Για τον αλύτρωτο Έλληνισμό ήταν τα χρόνια εκείνα πολύ δύσκολα. Ένας απ' τους προαιώνιους εχθρούς του, οι Βούλγαροι, βυσσοδομούσε πώς ν' αρπάξη τη Μακεδονία, εξοντώνοντας τον αυτόθι Έλληνισμό με τη φωτιά και με το σίδερο. Στην άτυχη για μας έκβαση του Έλληνοτουρκικού πολέμου του 1897 χρωστούσανε οι Βούλγαροι την αναπτέρωση των ελπίδων των. Από το άτύχημά μας εκείνο είχαν αποθρασυνθῆ τόσο πολύ, ώστε ν' αρχίσουν να θέτουν, τώρα πιο φανερά, σ' εφαρμογή τα σχέδιά τους. Το πράγμα άρχισε να γίνεται όλοένα και πιο αισθητό από τις ανήκουστες βιαιοπραγίες που διέπραττον οι Βούλγαροι εις βάρος των Ελλήνων της Μακεδονίας. Μπροστά στην άνυπόφορη τούτη κατάσταση η συνείδηση του Αργυρού εξημέρηθη. Μαζί με άλλους διακεκριμένους Μακεδόνας των Αθηνών συνέληξε τότε μια πατριωτική Οργάνωση με πρόγραμμα την εξουδετέρωση των σκοτίων σκοπών των Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Το έργο που έπωμίσθησαν κατ' αυτόν τον τρόπον οι πατριωτικοί αυτοί Μακεδόνας, όσο κι' αν είχαν την όλοπρόθυμη σέ οποιαδήποτε θυσία συνεργασία των Ελλήνων της Μακεδονίας, δέν ήταν τόσο εύκολο, όσον τευλάχιστον φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Γιατί, εκτός του τελείου οργανισμού των Βουλγάρων κομιτατζήδων¹, οι τελευταίοι είχαν συνεπικούρους των γερά στελέχη από τη Βουλγαρία, για να μην πούμε τίποτα και για τη χρηματοδότησή τους από το έπίσημο Βουλγαρικό Κράτος. Έπρεπε, ως εκ τούτου, να επιτευχθῆ με κάθε τρόπο και η συμπαράσταση του έλευθέρου Έλληνικού Κράτους. Τους έλευθέρους Έλληνας ούδέποτε, βέβαια, είχαν απολίπει το φλογερό ενδιαφέρο για την τύχη των υποδούλων αδελφών των. Υστερα όμως από τα πρόσφατα άτυχήματα (ήττα του 1897 κλπ.) ήταν έπόμενο να επέλθη κάποιος κόρος κι' έτσι το πατριωτικό αίσθημα να υποσιῆ κάποια, έστω και φαινομενική, ύφεση.

Από την παροδική τούτη κατάσταση ήρθε να τους βγάλη η τοποθέτηση του *Ίωνα Δραγουμή* στο Έλληνικό Προξενείο του Μοναστηρίου κατά το 1902. Από τῆς θέσεώς του εκείνης ήδυνήθη ο υπέροχος αυτός γόνος τῆς πολυπαθοῦς Μακεδονίας να διαγνώση τον άμεσο κίνδυνο που διέτρεχε τότε

1) Από τις έπίσημες δηλώσεις του Υπουργού των Στρατιωτικῶν τῆς Βουλγαρίας στρατηγού Σάβωφ. προκύπτει αλάnthαστα ότι ο Πρωθυπουργός τῆς χώρας «δέκα χρόνια κοιμῶταν και ξυπνοῦσε με τα κομιτάτα και έπερνε μέρος σέ όλες τις συσκέψεις, τις ένεργειες και τα σχέδιά των» (πρβλ. Γ.Χ. Μόδη «Μακεδονικός Άγών και Μακεδόνας Άρχηγοί», Θεσσαλονίκη 1950, σελ, 75).

ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς. Μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆ δικῆ του καὶ τὴν συνεργασία τοῦ Μητροπολίτη Καστοριᾶς Γερμανοῦ Καραβαγγέλη τέθηκαν αἱ πρῶτες βάσεις ἑνὸς σχεδίου περὶ «συστηματικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ χρησιμοποιοῦσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ πρὸς ἔνοπλον ἄμυναν»¹. Γράφηκε κάπου ὅτι ἡ προσπάθεια ἐκείνη δὲν ἦταν καὶ τόσο ἀποδοτική, ἐπειδὴ «ἔλειπαν τὰ ὄπλα, τὰ χρήματα, ἡ πειθαρχία, ἡ ἐπιβολή, ἡ κεντρικὴ διεύθυνσις, ὁ σαφὴς προσανατολισμὸς καὶ ἡ κατευθυντήρια γραμμὴ, ἡ ἀποφασιστικότης, ἡ πνοή, τὰ κύρια δηλ. χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα μιᾶς μυστικῆς ἐπαναστατικῆς ὀργανώσεως»². Ὅταν ὅμως λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψιν του, ὅτι «κάθε ἀρχὴ καὶ δύσκολη» ἡ προσπάθεια ἐκείνη, ὅσο κι' ἂν δὲν μπόρεσε νὰ ὑπερπηδήσῃ μονομιᾶς ὅλες τὶς παραπάνω δυσκολίες, στάθηκε μιὰ καλὴ ἀφειτηρία.

Ἡ ἱστορικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς συγκροτήσεως τῆς πρώτης ομάδος πρὸς ἔνοπλον ἀντίδρασιν κατὰ τῶν Βουλγαρικῶν βιαιοπραγιῶν ἐλήφθη περὶ τὰ τέλη τοῦ 1902 ἢ ἀρχὴς τοῦ 1903 στὸ σπίτι τοῦ ἐκ Σιατίστης ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν ἐνθέρμου πατριώτη Παναγιώτη Τύρνα³. Τὸ πρᾶγμα ἔχει τὴν ἐξήγησί του στὸ γεγονός ὅτι ἔνοικος τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ ἦταν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ **Ἰων Δραγούμης** καθὼς καὶ ἓνας συγγενὴς τῆς γυναικὸς τοῦ Τύρνα ὀνόματι Δημήτριος Π. Δάλλας. Τὸν τελευταῖο κατώρθωσεν ὁ Δραγούμης, ὡς ἐκ τῆς γλωσσομαθείας του καὶ τῶν σχέσεών του μὲ ἀρκετοὺς σημαίνοντας Τούρκους, τοὺς ὁποίους εἶχε γνωρίσει στὸ «Σιὰρ Χοτέλ» τοῦ Μονοστηρίου, ὅπου ἐργάζονταν ὡς ἀρχισερβιτόρος, νὰ πείσῃ ὅπως δεχθῆ τὴν προσφερθεῖσα θέσι στὴν Τουρκικὴ Ἀστυνομία τοῦ Μοναστηρίου εἰς τρόπον ὥστε νὰ μαθαίνουν αἱ ἑλληνικὲς ἀρχὲς τὰ μυστικὰ καὶ τὶς κινήσεις τῶν κρατούντων⁴.

Πρὸς ἐξοπλισμὸν λοιπὸν τοῦ πρώτου ἀμυντικοῦ σώματος ὑπὸ τὸν Καπετὰν Θεόδωρον Μοναστηριώτη, ὁ Δραγούμης ἀπετάνθη, καθ' ὑπόδειξι προφανῶς τοῦ Τύρνα καὶ τοῦ Δάλλα, στὸν τότε Διευθυντὴ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς τῆς κάτω συνοικίας Σιατίστης καὶ μετέπειτα ἱστοριόγραφον αὐτῆς ἤδη

1. Βλ. Νικολάου Β. Βλάχου «Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζητήματος 1878—1908», ἐν Ἀθήναις 1935, σελ. 235.

2. Βλ. Γ. Μόδη, π. π. σελ. 74

3. Ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας αὐτῆς σώζονται σήμερον στὴ Σαλονίκη.

4. Στὴ θέσι τούτη, ἀπὸ τὴν ὁποία ὁ Δημ. Δάλλας εἶχε προσφέρει πολλὰς ὑπηρεσίας στὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα, παρέμεινε μέχρι τὸ 1908, ὁπότε, μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Νεοτουρκικοῦ Συντάγματος, μετώκησε στὴν Καστοριά, ἀπ' ὅπου καταγόταν ἡ σύζυγός του Ἑλένη, τὸ γένος Ἀϊβάζη. Ἀργότερα μετανάστευσεν οἰκογενειακῶς στὴ Νέα Ὑόρκη, ὅπου καὶ ἀπεβίωσεν στίς 22 Νοεμβρίου 1941. Βλ. νεκρολογικὰ σημειώματα στὴν «Ἀτλαντίδα» 4 Δεκ. 1941, σελ. 4 καὶ Κυριακάτικον «Ἐθνικὸν Κήρυκα» τῆς Νέας Ὑόρκης 7 Δεκ. 1941, σελ. 11. Αὐτόθι καὶ φωτογραφίαι τοῦ μακαρίτη μὲ στολὴ Τούρκου Ἀστυνόμου (βαθμοῦ Ὑπομοιράρχου).

ἀείμνηστον Ἰωάννην Ἀποστόλου, «ὅστις ἀνέλαβε τὴν προμήθειαν καὶ ἀσφαλῆ ἀποστολὴν τῶν ὄπλων δι' ἐμπίστου προσώπου»¹. Μὲ τὴ βουλγαρικὴ ψευτοεπανάστασι ποὺ ξέσπασεν ἀργότερα (ἡμέρα τοῦ Προφήτη Ἡλία καὶ γι' αὐτὸ οἱ Βούλγαροι τὴ βάφτισαν «Ἰλιντεν»), κατέπεσε πιά τὸ προσωπεῖο τῶν Βουλγάρων. Δυὸ ἀπὸ τοὺς πῖο περίφημους Μακεδόνες ὄπλαρχηγούς, ὁ Βαγγέλης Στρεμπενωίτης καὶ ὁ Καπετὰν Κώτας, ἀπὸ τὴ Ρούλια², σὰν εἶδαν κι' ἀπόειδαν μὲ τὰ μάτια τους τὴ πραγματικότητα, ἄλλαξαν μονομιᾶς στρατόπεδο καὶ στράφηκαν ἀμείλικτα κατὰ τῶν Βουλγάρων. Σ' ἐνίσχυσιν τοῦ Καπετὰν Βαγγέλη ἦρθαν δέκα Κρητικοὶ μὲ τὸν Θύμιο Καούδη³, ποὺ πέθανε τώρα τελευταία στὴ Σαλονίκη. Ἡ ἀφιξίς τους στὴ Μακεδονία ὀφείλονταν βέβαια οὐδὲ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ ὄχι οὐδὲ καμμιά συναντήληψι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἢ στάσις τῆς ὁποίας ἦταν ἀκόμα ἀνυπόφορα ἐπιφυλακτικὴ.

Ὑστερα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὸν ῥόλο ποὺ εἶχαν παίξει οἱ Μακεδόνες τῶν Ἀθηῶν στὴ διαφώτισι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως γιὰ μιὰ ἐπιτακτικὴ πιά ἀνάγκη ν' ἀναληφθῆ ἔνοπλος ἀγῶνας καὶ νὰ παραχωρηθοῦν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο μέσα.⁴ Αἱ ἀνησυχητικὲς ἐκκλήσεις τοῦ Ἰωάν. Δραγούμη, ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τῆς Μακεδονίας, ἄρχισαν ἐπιτέλους νὰ βρίσκουν τὴ δέουσα ἀπήχησι στὶς πατριωτικὲς ψυχὰς τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων. Ἡ σύσκεψι, ἐξ ἄλλου, τῶν ἐνδιαφερομένων μὲ τὸν Καπετὰν Κώτα, ποὺ εἶχε κατεβῆ ἐπίτηδες στὴν Ἀθήνα, ἔπεισε πιά τοὺς ἀρμοδίους νὰ στείλουν στὴ Μακεδονία μιὰ στρατιωτικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς ἐπιτόπιο ἔρευνα καὶ ἀναγνώρισι τοῦ ἐδάφους⁵, Μολονότι ἢ ἀναχώρισι τῆς ἐπιτρο-

1. Βλ. Ἰωάννου Ἀποστόλου «Ἱστορία τῆς Σιατίστη», Ἀθῆναι 1929, σελ. 76.

2. Ὁ Καπετὰν Βαγγέλης δολοφονήθηκε ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους, γυρίζοντας ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὅπου προφανῶς εἶχε μεταβεῖ γιὰ νὰ συνεννοηθῆ με τὸν Ἰωάν. Δραγούμη. Ὁ Καπετὰν Κώτας πιάσθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους στὸ χωριὸ του, ρίχθηκε στὶς φυλακὰς τοῦ Μοναστηρίου κι' ἐκεῖ ἀργότερα κρεμάσθηκε.

3. Κατὰ τὸν Μόδη (π. π. σελ. 177) «τοὺς ἔστειλε ὁ Παῦλος Μελάς. Τοὺς εἶχε συστήσει ὁ Τσόντος Βάρδας, Σφακιανὸς καὶ ὁ ἴδιος».

4. Κατὰ τὸν Νικόλαον Β. Βλάχον (π.π., σελ. 346), «ἡ πρὸ ὀλίγου τῆ πρωτοβουλία εὐαρίθμων πατριωτῶν περὶ τὸν *Στέφανον Δραγούμη*ν συσταθεῖσα ἐπίκουρος τῶν Μακεδόνων ἐπιτροπὴ ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ *Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων* πολυειδῶς ἐρχεται νὰ ἀνακουφίξει τὴν δυστυχίαν τῶν ἀναξιοπαθούντων Μακεδόνων, οἱ δὲ περὶ τὴν ἐταιρείαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸν μακεδονικὸν σύλλογον κατὰ μέγα μέρος ἐκτραφέντες μὲ τὸν πικρὸν ἄριον τῆς δουλείας καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς πολυπαθοῦς χώρας βαθύτατα αἰσθανθέντες δὲν ἐφείσθησαν δαπάνης καὶ μόχθου, ἵνα διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν συμπληρώσουν τὴν κρατικὴν Πρόνοιαν πρὸς ὀργάνωσιν τῶν δυνάμεων τῶν ἀλυτρώτων καὶ διαθροῦσουν τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τῶν ἐλευθέρων προκαλοῦντες αὐτοὺς εἰς σταυροφορίαν πρὸς προστασίαν ἀδελφῶν δεινοπαθούντων».

5. Ἀπαρτίζονταν ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἀπὸ τὸν τότε λοχαγὸ καὶ μετέπειτα ἀντι-

πῆς αὐτῆς, ἣ ὁποία εἶχεν ἐπιτευχθῆ κατὰ τὸν Μάρτιο τοῦ 1904 εἶχε κρατηθῆ ἀπόλυτα μυστική, ἣ περιοδεῖα τῆς σις διάφορες ἐπαρχίες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας ἄγνωστο πῶς εἶχε περιέλθει σὲ γνῶσι τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ πιδὸ περίεργο εἶναι πῶς ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας στὴν ἔντονη παράστασί του στὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι, ἀνάφερε μονάχα τὸ ὄνομα τοῦ **Παύλου Μελά**. Ὁ τελευταῖος, γὰρ ν' ἀποφύγη τις συνέπειες πού θὰ εἶχε ἣ σύλληψί του ἀπὸ τοὺς Τούρκους, βρῆκε τρόπο νὰ καταφύγη στὸ Μοναστήρι ὅπου ὁ γυναικάδελφός του **Ἰων Δραγούμης** κατώρθωσε νὰ τοῦ βγάλῃ, μέσον Σιατιστινοῦ Δημητρίου Δάλλα, πού ὑπηρετοῦσε στὴν Τουρκικὴ Ἀστυνομία Σερβικὸ διαβατήριον. Ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὡς τὴ Φλώρινα, τὸν εἶχε συνοδεύσει, καθ' ὑπόδειξι τοῦ Δραγούμη, ὁ ἴδιος ὁ Δάλλας¹ ἀπὸ κεῖ δὲ μὲ τὴ βοήθεια πρὸ παντὸς τῶν Ἑλλήνων σιδηροδρομικῶν ἔφθασε στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἔπειτα στὸν Πειραιᾶ. Σὲ λίγο ἐπέστρεψαν καὶ τ' ἄλλα μέλη τῆς στρατιωτικῆς ἐκείνης ἀποστολῆς στὴν Ἀθήνα ἀπὸ ἄλλον δρόμο. Ἡ ἔκθεσι πού ὑποβάλανε σιτοὺς ἀρμοδίους κατέληξε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1904 στὴ σύμπτηξι τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου αὐτοῦ, ὁ **Παῦλος Μελάς** βρῆκε γὰρ τρίτη καὶ τελευταία φορὰ στὴ Μακεδονία τὸν Αὐγουστο τοῦ 1904, τὴ φορὰ ὅμως τούτη ἐπὶ κεφαλῆς ἐνόπλου σώματος ἀπὸ 28 ἄνδρες, μὲ τοὺς ὁποίους ἐνώθησαν κατόπιν καὶ ἄλλοι Μακεδόνες. Μεταξὺ τῶν τελευταίων ἦταν καὶ δυὸ Σιατιστινοί, ὀνόματι Γεώργιος Λιουλάκης καὶ Ἀνδρέας Καλαμπούκας. Ὁ ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ Μελά² στὴ **Σιάτιστα** ἔνα μικρὸ χωριουδάκι τῆς περιφερείας Φλωρίνης πού «μετωνομάσθηκε «Μελάς»

στράτηγο Ἀλέξανδρο Κοντούλη, τὸν Ἀναστάσιο Παπούλα, μετέπειτα ἀρχηγὸ τῆς Μικρασιατικῆς ἐκστρατείας, τὸν Γεώργιο Κολοκοτρώνη, πού σκοτώθηκεν ἀργότερα στὸν πόλεμο καὶ τὸν θρυλικὸ Παῦλο Μελά.

1. Τὴν πληροφορίαν τούτη ἔλαβα ἀπὸ τὸν ἴδιο πρὶν πεθάνει. Βλ. σημειώματα τοῦ ὑποφαινομένου ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀειμνήστου Δάλλα στὸν Κυριακάτικο «Ἐθνικὸ Κήρυκα» τῆς Νέας Ὑόρκης (φύλλο 7 Δεκ 1941, σελ. 11). ὅπου, κατὰ λάθος, ἀπέδωσε τὸ πρᾶγμα στὴν δεύτερη ἐπίσκεψι τοῦ Μελά ἀντὶ τῆς πρώτης.

2. Ἐπ' ὅσα εἶχε γράψει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἣ ἐπίσημη νομαρχιακὴ ἐφημερίδα τοῦ Μοναστηρίου (πρὸβλ. «Ἀτλαντίδα» 30ης Νοεμβρίου 1904, σελ. 1 στήλη ε'), προκύπτει ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Παύλου Μελά ἐπῆλθε κατόπιν συμπλοκῆς μὲ τὴν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀρήφ ἀγᾶν τουρκικὴν δύναμιν, ἣ ὁποία εἶχε περικυκλώσει τὸ σπιτι, ὅπου διενυκτέρευεν ὁ Μελάς μαζί μὲ ἕξη παλληκάρια του. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σώματός του βρισκότανε τὴν βραδυὰ ἐκεῖνη ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ Σιάτιστα. Ὁ Μελάς ἐφρονεύθη, καθ' ἣν στιγμήν ἀπεπειράθη νὰ ἠγηθῆ ἐξόδου. Τὸν θάνατό του ἀκολούθησεν ἣ παράδοσι τῶν ἄλλων ἕξη συντρόφων του. Τὰ ὀνόματά τους ἦταν : Μάρκος Σταμούλης, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, Σταμάτης Λουκάς, ἀπὸ τὴ Λαμία, Γεώργιος Μπουλαϊζῆς, Νικόλαος Διενίδης καὶ Γιάννης Καδάλης, ἀπὸ σὴ νῆσο Νάξο, Νικόλαος Ττέλιου, ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ Χρ. Γεωργίου, ἀπὸ τὸ χωριὸ Στεπλίνα τῆς ὑποδιοικήσεως Φλωρίνης. Τὸ πραγματικὸ ὄνομα τοῦ τελευταίου ἦταν Χρῆστος Παναγιωτίδης ἣ Μαλέτσκος (πρὸβλ. Μόδη. π.π. σελ. 233).

τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1904, ἀπέβη τρόπον τινὰ τὸ ἐγερτήριο σάλπισμα. Ἐκτοτε ὁ Μακεδονικὸς Ἀγώνας ὀργανώθηκε ἐπὶ εὐρύτερων βάσεων, πρωτοστατούντων βεβια πρὸς τοῦτο τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος διακεκριμένων Μακεδόνων τῶν Ἀθηνῶν, ἕνας τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ὁ Ἀθανάσιος Ἀργυρός.

*
* *

Σκοπὸς τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀργυροῦ στὴν Ἀμερική ἦταν ἀκριβῶς νὰ κηρύξη τὸ ἐγερτήριο ἐκεῖνο σάλπισμα καὶ μεταξὺ τῶν αὐτόθι διαβιούντων Ἑλλήνων, οἱ καρδιῆς τῶν ὁποίων κυριολεκτικῶς ἐδonoῦνταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων ἀδελφῶν των στὴ Μακεδονία. Καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς πρώτης σχεδὸν ἡμέρας τῆς ἀποβιβάσεώς του στὴ Νέα Ὑόρκη ἄρχισε νὰ διαγράφεται κατὰ τῆς Ἐθνικῆς ἐκείνης ἀποστολῆς του ἕνας ὑπουλός πόλεμος, ποὺ δὲν ἄργησε νὰ φτάσῃ στὸν ἀνώτατο βαθμὸ ἐντάσεως μὲ πρωταγωνίστρια τὴν ἐν Νέα Ὑόρκη ἐκδιδομένη ἑλληνικὴ ἐφημερίδα «Ἀτλαντὶς». Τὴν ἀπροσδόκητη τούτη πολεμικὴ, ποὺ μιὰ μερίδα τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς δὲ δίστασε νὰ καταδικάσῃ ὡς αὐτόχρημα «προδοτικὴ», δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἐννοήσουμε ὅσο καὶ ὅπως πρέπει, ἂν δὲν ἐξετάσουμε ψυχραίμα καὶ ἀμερόληπτα τὰ κούφια αἴτια ποὺ τὴν εἶχαν προκαλέσει.

Ἴδιο τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὅταν βασιλεύει μεταξὺ των ἡ Ὀμόνοια καὶ ἡ Ἀγάπη, νὰ ἐπιτελοῦν μεγαλειώδη μέχρις ἀπιστεύτου βαθμοῦ κατορθώματα. Ὅταν ὅμως εἰσχωρέσει μεταξὺ τους τὸ μικρόβιο τῆς διχονοίας, ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτῆρας εἶναι τέτοιος ποὺ δὲν τῶχει καὶ τόσο νὰ φτάσῃ στὶς ἀντίθετες ἀκρότητες. Κἄτι ἀνάλογο συνέβη καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι. Τὰ πάντα πῆγαιναν θαυμάσια μέχρις ὅτου, περὶ τὰ τέλη τοῦ 1905, ἐπῆλθε διάσπασις τῶν Μακεδόνων τῶν Ἀθηνῶν σὲ δύο ἀντιμαχόμενες παρατάξεις. Τῆς μιᾶς, τῆς καὶ παλαιότερας, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κεντρικὸς Μακεδονικὸς Σύλλογος, ἠγεῖτο ὁ διακεκριμένος Μακεδόνας ἱατρὸς Θεοχάρης Γ. Γερογιάννης καὶ τῆς ἄλλης, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μακεδονικὸς Σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος», αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀθανάσιος Ἀργυρός. Παραστατικὴ εἰκόνα τῶν ὄσων συνέβαιναν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ λίγο προτιήτερα ἀκόμα στὴν Ἀθήνα, μᾶς δίδει ὁ κ. Μόδης διὰ τῶν ἐξῆς¹ :

«Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπίκουρον τῶν Μακεδόνων ἐπιτροπὴν, ὑπῆρχαν δύο ἄλλοι Μακεδονικοὶ Σύλλογοι, ποὺ τὰ πῆγαιναν σάν τὸ σκυλὶ μὲ τὴ γάτα. Ὁ ἕνας ἦταν ἰδιοκτησία τῶν δύο ἀδελφῶν Γερογιάννη. Ἐβγαιναν καὶ ἐβδομαδιαῖες γαλλικὲς ἐφημερίδες, ποὺ ἦσαν ἀφιερωμέναι στὴ Μακεδονία καὶ καταχωροῦσαν μὲ ἐπιμέλεια καὶ φωτογραφίαις, τὰ Βουλγαρικὰ ἐγκλήματα. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Νεοκλῆς Καζάκης ἄρχισε τότε τὴ λαμ-

1. Βλ. Μόδη, π.π. σελ. 40.

πρή του ἐκστρατεία γιὰ τὴ διαφώτισι τῆς ξένης κοινῆς γνώμης¹. Στὴν ἐπιστροφή του ἀπ' τὴν Εὐρώπη ἡ φοιτητικὴ νεολαία τὸν ὑπεδέχθηκε μὲ τύσον ἐνθουσιασμό, ὥστε ξέξεψαν τ' ἄλογα κ' ἔσυρε αὐτὴ τὸ ἀμάξι Ὁ πολὺς Στέφανος Δραγούμης ἔγραφε ἐπίσης καὶ μιλοῦσε ἀκούραστα γιὰ τὸν κίνδυνον τῆς Μακεδονίας καὶ δεχόταν στὸ γραφεῖο του τὴν προσφυγιά της. Κοντὰ του ὁ γαμβρός του καὶ νεαρός ἀξιωματικὸς Παῦλος Μελάς ἐπαθαινόταν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο γιὰ τὴν Μακεδονία. Οἱ σύλλογοι καὶ ὀργανώσεις τὰ κατάφεραν νὰ δίνουν βοήθημα στὰ θύματα τοῦ βουλγαρικοῦ διωγμοῦ, πὺν κατάφευγαν στὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα ἀνὰ πέντε (ἀριθ. 5) δραχμὲς τὴν ἑβδομάδα, γιὰ νὰ τραφοῦν, νὰ ντυθοῦν, νὰ στεγασθοῦν. Ὁ γενναιότερος χορηγὸς ἦτο μιὰ ξένη κυρία, ἡ κόμησσα Ριανκούρ. Ἀπὸ τὸ προξενεῖο Μοναστηρίου, ὅπου εἶχε τοποθετηθῆ, ὁ Ἰων Δραγούμης ἐξέπεμπε ἀλλεπάλληλα τὰ σήματα S O S. τῆς Μακεδονίας».

Ὁ παραπάνω ὑπαινιγμὸς ὅτι ὁ ἓνας ἐκ τῶν δύο Μακεδονικῶν Συλλόγων τῶν Ἀθηναίων εἶχε καταντήση «ἰδιοκτησία τῶν δύο ἀδελφῶν Γερογιάννη» μαρτυρεῖ κάλλιστα γιὰ τὴν παράταξι τοῦ Ἀργυροῦ εἶχαν ἐνταχθῆ ἀμέσως ἀρκετοὶ ἐπιφανεῖς Μακεδόνες τῶν Ἀθηναίων, αὐτὸς δὲ ὁ **Στέφανος Δραγούμης** εἶχε ἀνακηρυχθῆ ἐπίτιμος Πρόεδρος αὐτῆς. Δεῖγμα τῆς περαιτέρω ἐξόχου δράσεως τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ γεῦμα πὺν εἶχε ὀργανώσει πρὸς τιμὴν τῶν ἐκ Μοναστηρίου κατελθόντων Μακεδόνων ἀθλητῶν, ἵνα μετὰσχωσι τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τελουμένων Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων 1906. Σ' αὐτὸ εἶχαν παρακαθῆσει καὶ ὀμιλήσει καταλλήλως ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς Σμολένσκης καὶ οἱ Μακεδονομάχοι Βάρδας, Ἀκρίτας καὶ Βαρδῆς. Δὲν ἀντέχω στὸν πειρασμὸ νὰ μεταφέρω ἐδῶ τὸ ἀκόλουθο σχετικὸ δημοσίευμα Ἀθηναϊκῆς ἑφημερίδος².

ΓΕΥΜΑ ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ

Ἐξόχως ὄραϊον, ἐπιτυχὲς καὶ ἐνθουσιῶδες ἦτο τὸ γεῦμα εἰς τὸ Γαλάτσι δοθὲν ὑπὸ τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου «Μέγας Ἀλέξανδρος». Ἐλαβον εἰς αὐτὸ μέρος ὑπὲρ τὰ 150 μέλη τοῦ Συλλόγου πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ ἐκ Μοναστηρίου ἀθληταὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐκεῖθεν ἐλθόντες. Ἡ Φιλαρμονικὴ Μοναστηρίου διέπρεψε κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο.

1. Δίκαιο εἶναι νὰ τονισθῆ ἐνταῦθα ὅτι στὸ πλευρὸ τῶν διαφωτιστῶν τῆς ξένης κοινῆς γνώμης εἶχε βρεθῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἡ «Ἀτλαντίς». Μόλις ξέσπασε ἡ Βουλγαρικὴ ψευδοεπανάστασι κατὰ τὸ 1903 στὴ Μακεδονία, ἔγραψε σειρὰ ἄρθρων στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα, συνιστῶντας στοὺς ἀναγνώστες της ὅπως τὰ στέλνουν πρὸς ἀναδημοσίευσιν στίς Ἀμερικανικὰς ἑφημερίδας καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἔδει.

2. Τὸ εἶχε ἀναδημοσιεύσει καὶ ἡ «Ἀτλαντίς» (φύλλο 10 Μαΐου 1906, σελ. 2, στήλη δ'), ἀπὸ τὴν ὁποία τὸ παραλαμβάνω.

Ἰδιαιτέραν αἴγλην εἰς αὐτὸ ἔδωκεν ἡ ἐκεῖ μετάβχσις τοῦ στρατηγοῦ Σμολένσκη, ὅστις ἔσχε τὴν τιμητικωτέραν θέσιν. Μετὰ τὸ γεῦμα ἐγένοντο προπόσεις ἐκ μέρους τοῦ κ. Ἀργυροῦ, εἰς ὃ ἀπήνησεν ὁ στρατηγὸς Σμολένσκη, κατενθουσιάσας τὴν συνάθροισιν.

Ἀποχωρήσαντος τοῦ στρατηγοῦ ὠμίλησαν οἱ κ. κ. Βάρδας, Ἀκριτάς καὶ Βαρδῆς.

Τὸ γεῦμα διεξήχθη φαιδρότατα ἐν χορῶ καὶ λόγοις. Τὴν ἐσπέραν ἡγουμένης τῆς Φλαυμονικῆς ἐπέστρεψεν ὁ Σύλλογος διὰ μέσου τῶν χειροκροτημάτων καὶ τῶν ἐπευφημιῶν διὰ τῶν ὁδῶν Πατησίων καὶ Σταδίου εἰς τὴν πλατείαν Συντάγματος.

*
* *

Τὴν ἴδια περίου ἐποχὴ εἶχαν ὀργανωθεῖ στὴ Νέα Ὑόρκη καὶ σ' ἄλλες πόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἄρκετοὶ Μακεδονικοὶ Σύλλογοι, στοὺς ὁποίους ἐγένονταν δεκτοὶ ὡς βοηθητικοὶ καὶ ἄλλοι Ἕλληνες. Στὸ Σύλλογο τῶν Μακεδόνων τῆς Νέας Ὑόρκης «Μέγας Ἀλέξανδρος», ἡ ἀθρόα ἐγγραφὴ Μακεδόνων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, εἶχε δώσει τὴ δυνατότητα ν' ἀποκιήση καὶ δική του Λέσχη, στὴν ὁποία ὀργανώθησαν ἀργότερα καὶ σειρὰ διαλέξεων. Ἡ Προεδρία τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ ἦταν ἀνατιθεμένη στὸν Καστοριανὸ γουνέμπορα Γιάννη Σαμάρα, εὐνοούμενον τῆς «Ἀτλαντίδος», ἡ ὁποία πολλὰ φορὰς τοῦ εἶχεν ἐπιδαψιλεύσει διάφορες φιλοφρονήσεις. Μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου ἦσαν, μεταξύ τῶν ἄλλων οἱ ἱατροὶ Μίλων Νίκας καὶ Ἀλ. Ἀλεξίου, καθήκοντα δὲ Γενικοῦ Γραμματέα ἐξετέλει ὁ μετέπειτα ἱστοριογράφος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς Σεραφεῖμ Γ. Κανούτας, δικηγόρος, ποὺ ἦ καταγωγή του κράταγε ἀπὸ τὴν Εὐρυτανία.

Μόλις συνεπληρώθη ἡ ὀργάνωσις τοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἀργυροῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀφ' οὗ ἐγένοντο σχετικὲς ἐπαφὰς μὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Μακεδονικοὺς Συλλόγους, ἀποφασίσθηκε ἡ αὐτόθι ἀποστολὴ τοῦ Ἀργυροῦ. Σ' ἐνέργεια τότε ἐτέθη πρὸς δυσφήμησίν του ὀλόκληρος ὁ μηχανισμὸς τῆς παρατάξεως τοῦ Γερογιάννη. Ἡ ἔγκριτη Ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα «Καιροί», ἀληχοῦσα προφανῶς τὶς ἀπόψεις τῆς παρατάξεως Γερογιάννη, ἐπέστησε τὴν προσοχὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τῶν ἀργυρολογικῶν διαθέσεων τοῦ Ἀργυροῦ. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀνεδημοσιεύθη (καλῇ, ἴσως, τῇ πίστει) ὑπὸ τῆς ἐν Νέα Ὑόρκη ἐκδιδομένης τότε ἐβδομαδιαίας ἑλληνικῆς ἐφημερίδος «Σημαία» καὶ δὴ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Ἀργυρὸς ἀπεβιβάζετο στὴ Νέα Ὑόρκη. Ἐπόμενον ἦταν, ὡς ἐκ τούτου, νὰ δημιουργηθῇ κάποια δυσμενὴς ἀτμόσφαιρα, ἐντεῦθεν δὲ καὶ οἱ ἀρχικοὶ ἐνδοιασμοὶ τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ ἐν Νέα Ὑόρκη Μακεδονικοῦ Συλλόγου ὅπως γίνῃ ἀνάδοχος τῆς δοθείσης ἐπὶ τέλους, μετὰ τὴν ἄρσιν τῶν

ἐνδοιασμῶν αὐτῶν, πρώτης διαλέξεως τοῦ Ἀργυροῦ ¹. Ἀκολουθῶς οὗτος μετέβη καὶ ἔδωσε σειρὰν διαλέξεων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν ἑκασταχοῦ Μακεδονικῶν Συλλόγων, ἧτοι ἐν Philadelphia, Pa., Newark, N. J., Boston, Mass., Lowell, Mass., καὶ Lynn, Mass.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἀργυρὸς ἐνησχολεῖτο μὲ τὴ δεύτερη διάλεξι του στὴ Φιλαδέλφεια ἄρχισαν κ' ὄλας οἱ πρῶτοι ἀκροβολισμοὶ τῆς «Ἀτλαντίδος» (φύλλο 10 Αὐγ. 1906, σελ. 2) μὲ τὴ δημοσίευσιν ἑνὸς ἄρθρου τῆς ὑπὸ τὸν τίτλο «Ποῦ πρέπει νὰ στέλλωνται οἱ ἔρανοι», διὰ τοῦ ὁποίου συνιστοῦσεν ὅπως οὗτοι ἀποστέλλονται ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις Ταμεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ ὄχι σὲ «ιδιωτικὰ σωματεῖα» ὡς ἐκεῖνο ποὺ ἀντιπροσώπευεν ὁ Ἀργυρὸς. Στὸ ἄρθρο ἐκεῖνο ὁ τελευταῖος ἀπῆντησεν ὡς ἑξῆς :

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΘ. ΑΡΓΥΡΟΥ

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἀτλαντίδος»

Ἐπιτρέψατέ μοι, παρακαλῶ, νὰ σᾶς συγχαρῶ εἰλικρινῶς διὰ τὸ χθεσινὸν ἄρθρον σας διὰ τοῦ ὁποίου ἀποβλέπων εἰς μόνον τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ παρορῶν τὰ πρόσωπα, ἔσχετε τὸ θάρρος ν' ἀντεπεξέλθῃτε κεραυνοβόλος ἐναντίον μου ἢ τῆς ἀποστολῆς μου. Θὰ σᾶς παρακαλέσω ὅμως ἐπίσης ἐν ὀνόματι τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃτε ὀλίγας λέξεις ἐπὶ τῶν λόγων σας. Ἀποτρέπετε τὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ νὰ συνεισφέρῃ ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν σωματείων, τὰ ὁποῖα σεῖς δὲν εἰξεύρω διατί ὀνομάζετε ιδιωτικὰ, ἀφοῦ ἐπιδιώκουν ἐθνικοὺς σκοποὺς καὶ οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς ιδιωτικὰ συμφέροντα, καὶ προτρέπετε τοὺς ὁμογενεῖς νὰ συνεισφέρωσι *μόνον* ὑπὲρ τοῦ ταμείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Τίς εἶπε νὰ μὴ συνεισφέρῃ ὁ κόσμος ὑπὲρ τῶν ταμείων τούτων ; Καὶ ἂν εἴχετε τὴν καλωσύνην ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ παρουσίας μου νὰ ζητήσῃτε νὰ μὲ χρησιμοποιοῦσῃτε εἰς ἐνέργειαν ἔράνων ὑπὲρ τῶν ταμείων τούτων, δὲν θὰ ἠρνούμην βεβαίως τὴν συνδρομὴν μου, ἂν μὴ προεκρίνοντο

1. Ἐδόθη τὸ ἐσπέρας τῆς 8ης Αὐγ. 1906 εἰς τὴν αἴθουσαν «Webster Hall», χωρητικότητος ὀκτακοσίων καθισμάτων. Τὴν εἶχε προαναγγεῖλει ὁ Σύλλογος τῶν Μακεδόνων τῆς Νέας Ὑόρκης ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἀτλαντίδος» (φύλλο 6 Αὐγ. 1906, σελ. 3, στήλη α') δι' ὀραίου δημοσιεύματος, ἔχοντος ἐπὶ μέρος ὡς ἑξῆς : «Εἶναι γνωστὸν δι' ὁ κ. Ἀργυρὸς εἶνε μελετητῆς καὶ γνώστης τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος καὶ κατέχει διακεκριμένην θέσιν ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Μακεδονικῇ κινήσει. Δίδεται ἐπομένως ἀρίστη εὐκαιρία εἰς τὴν ἡμετέραν παροικίαν νὰ φωτισθῇ περὶ τοῦ μεγάλου ἁλλὰ καὶ λίαν πολυπλόκου ἐθνικοῦ ἡμῶν ζητήματος παρ' ἀνδρὸς πεφωτισμένου καὶ πεποίθημεν ὅτι πάντες οἱ ἐνιαῦθα συμπολίται θὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Ἀργυροῦ. Εἴσοδος ἐλευθέρα».

2. Βλ. «Ἀτλαντίδα» 13 Αὐγ. 1906, σελ. 2, στήλη δ'—ε'.

ἔρανοι ὑπὲρ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος· ἀλλ' οὔτε σεῖς οὔτε ἄλλος τις ἐζήτησε τοῦτο, ἄνευ δὲ τῆς εὐγενοῦς πρωτοβουλίας ὀλίγων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεισφέρωσιν οἱ πολλοί. Ἡ παρουσία μου δὲ ἐν Νέα Ὑόρκῃ ἔδιδε, νομίζω, ἀφορμὴν εἰς τοιαύτην πρωτοβουλίαν.

Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἤλθον εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ τὰ ἄξια καὶ ἱερά ταῦτα ταμεῖα. Ἀσχολούμενος ἰδιαίτερος εἰς τὴν Μακεδονικὴν ὑπόθεσιν, ἤλθον εἰς τὴν Ἀμερικὴν νὰ κηρύξω τὴν μακεδονικὴν ἰδέαν καὶ νὰ ὑποδείξω κυρίως πῶς αἱ ἐν Ἀμερικῇ ἑλληνικαὶ παροικίαι δύνανται δι' ἠθικῶν, δηλ. διὰ μὴ χρηματικῶν μέσων νὰ συντρεξέωσι τὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα. Κατὰ δὲ τὴν ὁμιλίαν μου ἐν Νέα Ὑόρκῃ ἔθιξα ἢ μᾶλλον ἀνέπτυξα δι' ὀλίγων τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐνῶ δὲν παρέλειψα εἰς στενωτέρους κύκλους νὰ ὑποδείξω τί ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε νὰ γείνη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἠθικῆς συνδρομῆς τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος ἐκ μέρους τῶν ἑλληνικῶν παροικιῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Εἶνε ἀληθὲς βεβαίως ὅτι ἐν τῇ ὁμιλίᾳ μου ἐτόνισα τὴν ἀνάγκην τῆς ὑλικῆς ἐπικουρίας τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τῶν ἐν Ἀμερικῇ παροικιῶν. Ἀλλὰ τοῦτο οὐ μόνον ἀνταπεκρίνεται πρὸς τὰς ἰδέας ὁμογενῶν τῆς Νέας Ὑόρκῃς, ἀλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως τούτου θὰ ἐθεώρουν παράλειψίν μου οὐσιώδη νὰ μὴ ὑποδείξω τὴν ἀνάγκην ταύτην, ὅταν εἶνε γνωστὸν ὅτι εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ὄν ἀπὸ δύο ἐτῶν εἰδικώτερον ἀνέλαβε τὸ ἔθνος, δαπανῶνται καὶ χρειάζονται πολλὰ χρήματα, ὅταν γνωρίζω ὅτι ἄνδρες τοῦ ἐνόπλου μακεδονικοῦ ἀγῶνος, τῶν ὁποίων χειροκροτοῦμεν τὰ ἔργα, εὐρίσκονται πολλάκις ἄνευ στέγης καὶ ἄρτου, ὅταν γνωρίζω ὅτι πολλὰ χρήσιμα διὰ τὸν ἀγῶνα δὲν ἐκτελοῦνται δι' ἔλλειψιν χρημάτων.

Ἀλλὰ νομίζω ὅτι κατὰ τὰ γραφόμενά σας δὲν πρόκειται περὶ τούτου. Διὰ τῶν γραφομένων σας τίθεται ζήτημα ἀρχῆς. Ἐχομεν ἢ δὲν ἔχομεν σήμερον ἀγῶνα μακεδονικόν; Ἡ καλλίτερον: ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ πρέπει νὰ συνεχίσωμεν αὐτόν; Ναὶ ἢ ὄχι; Τοῦτο συνάγεται ἐξ ὅλου τοῦ πνεύματος τοῦ ἄρθρου σας, τοῦτο συνάγεται ἐξ ὅσων ἤκουσα ἐν ἰδιαίτεrais ὁμιλίαις μας ἐν τῷ γραφείῳ σας, τοῦτο συνάγεται ἐκ τῆς συστάσεως ὑπὲρ εἰσφορῶν *μόνον* ὑπὲρ τῶν Ταμείων τοῦ Στόλου καὶ τῆς Ἀμύνης. Ἡ λοιπὸν ἀγνοεῖτε ὅτι ἔχομεν μακεδονικὸν ἀγῶνα μεγάλας ἀπαιτουῦντα δαπάνας, καὶ τότε σᾶς πληροφοροῶ ὅτι ὑπάρχει τοιοῦτος, δι' ὃ ἔργον ἄξιον καὶ ἱερὸν αἱ εἰσφοραὶ καὶ αἱ ὑπὲρ αὐτῶν συστάσεις, ἢ φρονεῖτε ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν τοιοῦτον¹. Ἀλλὰ καθόσον ἀφορᾷ τὸ τελευταῖον, νομίζω

1. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα ἢ «Ἀτλαντὶς» τὸν ἤθελε καὶ δὲν τὸν ἤθελε. Αὐτὸ τοῦλάχιστο μαρτυρεῖ ὅσα εἶχε γράψει στὸ ἄρθρο της γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Παύλου Μελά (φύλλο 21 Νοεμβρίου 1904, σελ. 2, στήλη α'): «Τὴν ἀγάπην ἡμῶν πρὸς τὴν Μακεδονίαν δὲν θὰ διακηρύττομεν μόνον ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν συλλαλητηρίοις ἢ ἐν ἄρθροις, ἀλλὰ καὶ θὰ καταδηλώμεν ἐμπράκτως, γενναίως προκινδυνεύοντες καὶ βάρυντες διὰ τοῦ αἵματος ἡμῶν τὴν περιμάχητον γῆν». Καὶ ὁμως, ἕνα

ὅτι ἀποτελεῖτε μοναδικὴν ἐξαίρεσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἑλληνικῇ οἰκογενείᾳ. Διότι ὅλον τὸ ἔθνος ἀσπάζεται καὶ θέλει τὸν ἀγῶνα τοῦτον, τὸ ἀντελήφθην δὲ τοῦτο καὶ ἐν Ἀμερικῇ, καὶ συντρέχει αὐτόν. Δὲν νομίζω δὲ ὅτι ἐπιτρέπεται περὶ τούτου συζήτησις. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ μου ἐν Νέα Ὑόρκῃ εἶπον ὅτι ἄνευ τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος τῶν τελευταίων δύο ἐτῶν, ἡ Μακεδονία θὰ ἦτο ἴσως χαμαμένη διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Σεῖς θὰ προτιμούσατε ἴσως νὰ μὴν ὑπῆρχεν ὁ ἀγὼν οὗτος, καὶ τότε ἔπρεπε νὰ θέσετε τὸ ζήτημα καθαρά, καὶ ὄχι νὰ πολεμῆτε τὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ εὐαισθητοῦ σημείου τῶν εἰσφορῶν καὶ τῶν ὑπαινιγμῶν τῶν καταχρήσεων τῶν σωματείων.

Τὰ ἐθνικὰ σωματεῖα, τὰ ὅποια ἀποκαλεῖτε καθ' ὑπερβολὴν τολμηρῶς καὶ ἤμιστα ὀρθῶς ἰδιωτικά, παρ' ὅλην τὴν πρὸς αὐτὰ καταφρόνησίν σας οὐ μόνον ἀπὸ πολιτικῆς, ἀπὸ διπλωματικῆς ἀπόψεως ἐφώτισαν τὸ ζήτημα καὶ τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν διεξαγόμενον ἔνοπλον ἀγῶνα συνετέλεσαν, καὶ τῆς δράσεώς των ταύτης τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα παγκοίνως ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τοὺς γινώσκοντας τὰ πράγματα. Ὅλα τὰ ἐθνικὰ ζητήματα, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν τὸ Μακεδονικὸν ἔχει ἀνάγκην τῆς δράσεως τῶν ἐθνικῶν σωματείων, τὰ ὅποια οὐδὲ ἡ τελειότερα τῶν κυβερνήσεων δύναται εἰς ὠρισμένα σημεῖα νὰ ἀναπληρώσῃ, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις βλέπομεν αὐτὰς καὶ νὰ προκαλῶσι τὴν σύστασιν των καὶ νὰ ζητῶσι τὴν συνδρομὴν των. Μόνον εἰς Νέαν Ὑόρκην μοι ἐπεφυλάσσετε ν' ἀκούσω τὰ ἐναντία παρ' ὑμῶν, νὰ ἴδω τόσῃν καταφρόνησιν κατὰ τῶν ἐθνικῶν σωματείων ἐκ μέρους σας, νὰ ἀκούσω τὴν σύστασιν πρὸς τὸν κ. Καζάζην, πρὸς τὸν κ. Ἀργυρὸν νὰ ἀσχοληθῶσι ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ ἰδιωτικά των ἔργα.

Τὸ νὰ συστήσω εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικῆς νὰ συντρέξωσιν ὑλικῶς σωματεῖα ἐθνικὰ, πρὸς τὰ ὅποια δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐμπιστοσύνην, καὶ τοῦτο τὸ θεωρῶ καθῆκον μου, καὶ δὲν θὰ ἀποδειλιάσω νὰ πράξω τὸ καθῆκον τοῦτο, οὐδὲ ἐκ τοῦ φόβου οἰασδήποτε παρεξηγήσεως, ἀφοῦ ἄλλως

περὶπου μῆνα ἀργότερα, ἡ ἴδια «Ἀτλαντίς» (φύλλο 19 Δεκ. 1904, σελ. 2, στήλη α') πολλὰς ἐξέφραζεν ἀμφιβολίας ἂν ἡ ἀποστολὴ Ἑλληνικῶν Ὁμάδων εἰς Μακεδονίαν «ἦτο ἔργον συνετὸν καὶ προσωρισμένον νὰ προαγάγῃ τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα». Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἔγραφε καὶ τὰ ἑξῆς ἀμίμητα: «Παρ' ὅσα καὶ ἂν λέγωσιν ἢ φαίνωνται πιστεύοντες οἱ ὑπεύθυνοι, διὰ τὴν εἰς Μακεδονίαν εἰσοδὸν τῶν Ἑλληνικῶν ὁμάδων, εἶνε βέβαιον, ὅτι ἑκατοντάδες τινὲς ἐνόπλων ἀνδρῶν δὲν δύνανται νὰ προστατεύσωσι τοὺς Μακεδονικοὺς πληθυσμοὺς ἀπὸ τῶν κακουργιῶν τῶν Βουλγαρικῶν συμμοριῶν, οὐδὲ ἡ παρουσία αὐτῶν εἶνε προσωρισμένη νὰ μεταβάλλῃ τὰς ἐπὶ τοῦ ἐθνολογικοῦ σχηματισμοῦ τῆς Μακεδονίας παρὰ ταῖς κυβερνήσεις τῶν μεγάλων δυνάμεων κρατούσας γνώμας. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη οὐχὶ ἅπαξ ν' ἀπεκδυθῆ πάσης εὐθύνης ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Ἑλληνικῶν ὁμάδων ἐν Μακεδονίᾳ, ἔδει νὰ πείσῃ τοὺς ἐν Ἀθήναις διοργανοῦντας τὰς ὁμάδας ταύτας ἀνευθύλους, ὅτι ἡ ἐκ νέου προσφυγὴ εἰς τὰς μεθόδους τῆς Ἑθνικῆς Ἐταιρίας δύναται ν' ἀποβῆ πρόξενος μεγάλων κακῶν . . .»

δὲν θὰ ἐνεργήσω ἐράνους καὶ ὅτι προκειμένου νὰ διενεργηθῶσι τοιοῦτοι ἐν Ἀμερικῇ ὡς ἐκ τῆς παρουσίας μου, τὸ ἐπ' ἐμοὶ θὰ περιορισθῶ εἰς τὸ νὰ ἐξηγήσω, ζητούμενος τὸν ὄργανισμὸν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος καὶ θὰ ἀφίσω εἰς τὰς συλλεγούσας ἐπιτροπὰς νὰ κρίνωσι ποῦ προτιμῶσι νὰ ἀποστέλλωσιν οὐτούς καὶ θὰ συστήσω μετὰ θάρρους τὴν ὑλικὴν ἐπικουρίαν τῶν ἐθνικῶν σωματείων, διότι γνωρίζω πόσον δύναται νὰ ἐξυπηρετηθῇ σήμερον ὁ μακεδονικὸς ἀγὼν διὰ τῶν σωματείων, διότι γνωρίζω πόσαι ὑλικά καὶ ὑποχρεώσεις περιβάλλουν τὰ σωματεῖα ταῦτα ¹.

Σὰς ἀπευθύνω ταῦτα ὅχι βεβαίως μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ σὰς μεταπίσω, διότι τὸ βλέπω ὅτι μᾶς χωρίζει ἄβυσσος· χρειάζεται πολλὴ ἐργασία πρὸς τοῦτο καὶ ἔχω ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἀσχοληθῶ περὶ ἄλλα. Ἀλλὰ τὰ ἀπευθύνω μὲ τὴν παράκλησιν νὰ τὰ δημοσιεύσητε διὰ τοὺς ἀναγνώστας σας, οἱ ὅποιοι δικαιοῦνται ἀμφοῖν μῦθον ἀκοῦσαι.

Δέξασθε κτλ.

Ἐν Φιλαδελφείᾳ, 11 Αὐγ. 1906

Ἐμέτερος

Ἄ. Ἀργυροῦς

* *

Μακρὰν τοῦ νὰ ἔχη αἰσθανθῆ τύψιν συνειδήσεως, ἡ «Ἀτλαντὶς» ἐπανῆλθε τὴν ἄλλη μέρα (φύλλο 14 Αὐγ. 1906, σελ. 2, στήλη α'-γ') μὲ τρίστηλο ἄρθρο ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὁ Περιοδεύων Πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Μακεδονικοῦ Συλλόγου». Προσπάθεισε μὲ τὸ ἄρθρο τῆς αὐτῆς νὰ μειώσῃ τὴν ὁποῖαν εἶχε προξενήσει ὁ ὡς ἀνωτέρω γερὸς κόλαφος τοῦ Ἀργυροῦ μεγάλης ἐντύπωσι. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ δὲν ἐδίστασε νὰ μετέλθῃ ἀκόμα καὶ γλυκανάλατες σοφιστεῖες πού προσεγγίζουσι τὰ ὄρια τοῦ κυνισμοῦ. Παραλλήλως, δηλαδή, τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἀργυροῦ μὲ τὸ παράδειγμα ἑνὸς Ἀθηναίου σοφιστῆ πού μετέβη στὴ Σπάρτη ν' ἀπαγγείλῃ ἐγκώμιον πρὸς τὸν Ἡρακλέα καὶ πού ἀποπέμφθηκεν ἀπὸ τοὺς ἐφόρους μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι κανένας δὲν εἶχε κατηγορήσει τὸν Ἡρακλέα καὶ ἐπομένως οὐδὲ νὸς ἐγκωμίου εἶχεν ἀνάγκην. Ἐκάκις κατόπιν τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἀργυροῦ στὴν Ἀμερικὴ ὡς προϋποθέτουσαν ἄγνοιαν τῆς ὑπάρξεως αὐτόθι Ἑλλήνων ἱερέων

1. Ἔργο τῶν ἐθνικῶν σωματείων τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἦταν νὰ συντρέχουν μόνον τὴν προσφυγίᾳ τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς πού λάβαιναν ἐνεργὸ μέρος στὸν ἔνοπλο ἀγῶνα, ὁσάκις, λόγῳ τῶν καιρικῶν καταστάσεων σταματοῦσαν αἱ ἐχθροπραξίαι καὶ κατέρχονταν κι' αὐτοὶ στὴν Ἀθήνα. Νὰ τι γράφει σχετικὰ ὁ Μόδης (π.π. σελ. 186) : «Ὁ Παῦλος Κύρου τοὺς ὠδήγησε ὅλους, Κρητικούς καὶ Μακεδόνας, στὰ θεσσαλικά σύνορα. Στὴν Ἀθήνα ἔπαιρναν οἱ τρεῖς ἀπ' τὸ γραφεῖο τοῦ ἀειμνήστου Στέφ. Δραγοῦμη γιὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐπικούρου τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆς ἀνά πέντε (ἀρ. 5) δραχμὰς τὴν βδομάδα ! Τὸ ταλλαράκι δὲν ἔφτανε οὔτε γιὰ τὸ τσιγάρο τοῦ Παύλου, πού τὸ κρατοῦσε ἀδιάκοπα στὸ στόμα. Τοὺς συντηροῦσε ὁ Θύμιος Καοῦδης, πού ἄρχισε νὰ δουλεύῃ ὑπεργολάβος σὲ κάποιον (Κρητικὸ) συμπατριώτη του. Ὁ Νταλίπης προτίμησε νὰ πάη σὲ κάποιον ἐπαρχία καὶ νὰ δουλέψῃ μὲ κτίστες χωριανούς του.»

καὶ Ἑλλήνων Προξένων καὶ πενηκοντάδος Ἑλληνικῶν Συλλόγων καὶ ἑκατοντάδος ἴσως ἐπιστημόνων καὶ ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων οὐκ ὀλίγων δυναμένων νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων καὶ νὰ διαφωτίσωσι τοὺς ἀπλοϊκωτέρους. Ἐφ' ὅσον, κατ' αὐτήν, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς Ἀμερικὴν μεταναστευσάντων μέχρι τότε Μακεδόνων ἦταν ἀπολύτως ἀσήμαντος, ἔχει δὲ τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἢ «Ἀτλαντίς», ὁ δεῦτερος λόγος τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀργυροῦ στὴν Ἀμερικὴ εἶναι μᾶλλον «πρόφασις». Ἀρνεῖται ἐν συνεχείᾳ, ἢ «Ἀτλαντίς», τὸ δικαίωμα στὸν Ἀργυρὸ ὅπως ὁμιλεῖ ἔξ ὀνόματος τῶν ἄλλων πατριωτικῶν σωματείων τῶν Ἀθηνῶν, δεδομένου ὅτι μὲ τὸν ἄλλον ἐν Ἀθήναις Κεντρικὸν Μακεδονικὸν Σύλλογον, τοῦ ὁποίου ἠγεῖται ὁ Γερογιάννης, ὁ ὑπὸ τὸν Ἀργυρὸν νεώτερος τοιοῦτος εὐρίσκειται «ἐν ἐμπολέμῳ καταστάσει». Ἐπιμένει περαιτέρω ἢ «Ἀτλαντίς» ὅτι τὰ ἐν Ἀθήναις «ἐθνικά», κατὰ τὸν Ἀργυρόν, σωματεῖα, εἶναι, κατ' αὐτῶν, «ἀπλῶς ἰδιωτικά, ἐπειδὴ, ἀποτελούμενα ἔξ ἰδιωτῶν, διερμηνεύουσι μόνον τὰς γνώμας τῶν συνιστῶντων αὐτὰ μελῶν καὶ ἄρα εἶναι ἐντελῶς ἔρημα ἐθνικοῦ χαρακτῆρος ἢ κύρους». Τὴν ὅλην ἀποψίν τῆς ἢ «Ἀτλαντίς» ἐπισφραγίζει μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι «τὰ σωματεῖα ταῦτα, ἔνεκα τῆς φύσεώς των, εἶναι ἀνεξέλεγκτα καὶ ἀνεύθυνα καὶ ὅτι συγκρούονται πρὸς ἀλλήλα οὐ μόνον κατὰ τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ θεμελιῶδες πρόγραμμα».

Λόγοι ἱστορικῆς δικαιοσύνης ἐπιβάλλουν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μερικὰ ἀπὸ τὰ ὡς ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα τῆς «Ἀτλαντίδος» ἐν μέρει κᾶπως εὐσταθοῦν, τὰ περισσότερα ὅμως καθόλου. Ἐν πρώτοις ὁ παραλληλισμὸς τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀργυροῦ μὲ τὴν κάθοδο στὴ Σπάρτη τοῦ Ἀθηναίου σοφιστῆ ἦταν ὅλως ἀτυχῆς, ἂν μὴ τι ἄλλο. Στὴν προκειμένη περίπτωσι ἡ Μακεδονία διέτρεχε πράγματι τὸν ἔσχατο τῶν κινδύνων. Ἐπομένως τὸ ἔργο τῆς διαφωτίσεως ὄχι μόνον τῶν «ἀπλοϊκωτέρων», ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν «δυναμένων νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ὁμιλοῦν περὶ τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων» ἦτο μεγίστης σπουδαιότητος. Ἡ ἀνάληψις μάλιστα τῆς δουλειᾶς αὐτῆς παρ' ἀνθρώπου ἀνωτάτης μορφώσεως καὶ γνωρίζοντος πρόσωπα καὶ πράγματα τῆς Μακεδονίας πολὺ καλλίτερα ἀπὸ ὅ,τι τὰ ἐγνώριζαν οἱ περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος ἱερεῖς, Ἑλληνες Πρόξενοι, Σύλλογοι, ἐπιστήμονες, ἔμποροι, βιομήχανοι κτλ. τοὺς ὁποίους ἐπικαλεῖται ἢ «Ἀτλαντίς», ἔπρεπε νὰ εἶχε θεωρηθῆ ὡς οὐρανόπεμπτος εὐλογία. Κανένας ἀπ' αὐτούς, ὅσο καλοπροαίρετος κι' ἂν ἦταν, δὲν εἶχε τὰ προσόντα καὶ πρὸ παντὸς τὸν ἀπαιτούμενο καιρὸ ν' ἀσχοληθῆ ἀποτελεσματικὰ μὲ τέτοια σοβαρὰ ζητήματα. Στὴν δημαγωγικὴ προσπάθειά τῆς νὰ δικαιολογήσῃ τ' ἀδικαιολόγητα, ἢ «Ἀτλαντίς» λησμόνησε τὴν ἀνάρμοστη διαγωγή ποὺ εἶχε δεῖξῃ στὶς παραμονὲς τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1897 ὁ Ἑλλην Πρόξενος τῆς Νέας Ὑόρκης Δ. Μπότασης¹ μὲ τίς

1. Οὗτος Σπετσιώτης τὴν καταγωγή, εἶχε διατελέσει Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος

ἄστοχες δηλώσεις του στὸν Ἀμερικανικὸ τύπο περὶ τοῦ ἀναξιομαχήτου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἄρνησί του νὰ βοηθήσῃ τοὺς ὑπὸ τὰ ὄπλα κληθέντας ἐφένδρους νὰ πηγαίνουν στὴν Ἑλλάδα νὰ πολεμήσουν μὲ χρήματα ἑράνων ποὺ βρίσκονται ἀκόμα στὰ χέρια του ¹.

Ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ πληθυσμὸς τῆς ὅλης Μακεδονίας, τὰ ὄρια καὶ ἡ ἔκτασις τῆς ὁποίας ἀμφισβητοῦνται ἀκόμα καὶ σήμερα ἦταν σύνθετος, οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τότε μεταναστευσάντων εἰς Ἀμερικὴν Μακεδόνων ἦταν «ἀπολύτως ἀσήμαντος ἐν σχέσει μὲ τὸν ὀλικὸν πληθυσμὸν τῆς Μακεδονίας ²». Ὁ

στὴ Νέα Ὑόρκη ἀπ' τοῦ 1896 μέχρι τὸ 1917. Εἶχε κλλιτεχνικὰς τάσεις. Στὶς παραμονὰς τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1897, σκίτσα του ποὺ σατύριζαν τοὺς Ἑλληνας παπάδες ὡς καθημένους στὰ καφενεῖα καὶ συζητῶντας δῆθεν πολιτικὰ μὲ τοὺς θαμώνας αὐτῶν δημοσιεύθησαν στὴν Ἀμερικανικὴ ἐφημερίδα «New York Herald». Τοῦτο ἤγειρε τὴν μῆνιν τῆς «Ἀτλαντίδος» ἡ ὁποία καὶ ἔσπευσε δι' ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τὴν ὡς ἀνωτέρω ἐφημερίδα νὰ «βάλῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των»!

1. Στὴν περίπτωσι τούτῃ ἡ «Ἀτλαντίς» εἶχε προκαλέσει καὶ ὀγκωδέστατο συλλαλητήριον ἀποδοκιμασίας, στὸ ὁποῖο εἶχεν ὀμιλήσει καὶ ὁ πρὸ μιᾶς μόλις ἐβδομάδος ἀφιχθεὶς εἰς Ἀμερικὴν νέος συντάκτης τῆς Σωκράτης Ξανθάκης, ὁ ὁποῖος τὴν ἡγεῖται τῆς πολυεμικῆς ἐναντίον τῆς ἀποστολῆς Ἀργυροῦ. Περίληψις τοῦ ψηφίσματος ἐτηλεγραφηθῆ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος (βλ. «Ἀτλαντίδα» 12 Μαρτίου 1897. σελ. 3 στήλη γ' καὶ 19 Μαρτίου 1897, σελ. 3, στήλη β'). Ὡστόσο σὲ ἰδιόχειρῃ ἐπιστολῇ τοῦ μετέπειτα Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Δ. Ράλλη πρὸς ἓνα ὁμογενῆ τῆς Ἀμερικῆς (βλ. «Ἀτλαντίδα» 6 Αὐγ. 1897, σελ. 7 στήλη α') ἀπαντοῦν τὰ ἑξῆς: «Προτιμητέον καὶ ἀξιοπρεπέστερον οἱ ἔρανοι νὰ διεξάγωνται παρὰ τῶν ἰδιωτῶν ἢ παρὰ τῶν Προξένων».

2. Ὑπονοοῦνται οἱ Σλαβόφωνοι τοὺς ὁποίους ἡ «Ἀτλαντίς» ἐθεώρει ὡς ἀκινδύνους, ἐπειδὴ, κατ' αὐτήν, ἔστεροῦντο Βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν, Βουλγαρικῶν ἐφημερίδων ἢ ἄλλου τινος ἐκ τῶν συνήθων μέσων προσηλυτισμοῦ. Καὶ ὅμως, οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι Βουλγαρομακεδόνες εἶχαν θέσει ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στερεὰς τὰς βάσεις τῆς ὀργανώσεώς των. Ἐκβιασμοὶ (ἀκόμη καὶ φόνοι) εἰς βάρος Ἑλληνομακεδόνων τῆς Ἀμερικῆς ἐλάμβανον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν χώρον, Βούλγαροι ἱερεῖς περιήρχοντο τὰς διαφόρους πόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐρανολογοῦντες καὶ προπαγανδίζοντες, συνεχροτοῦντο δὲ καὶ συλλαλητήρια στὰ ὁποῖα προσεκαλοῦνταν νὰ ὀμιλήσουν καὶ ἐπίσημοι Ἀμερικανοί. Ἐπικειμένου ἐνὸς τοιοῦτου συλλαλητηρίου στὸ Σικάγο, δύο καλοὶ ὁμογενεῖς ἔσπευσαν νὰ διαφωτίσουν τὶς ἀρχὰς τῆς πόλεως περὶ τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος τοῦ συλλαλητηρίου. Εἰς ἀμοιβὴν τοῦ διαβήματός των ἐκείνου ἐδέχθησαν ἐπιπλήξεις ἐκ μέρους τῆς «Ἀτλαντίδος» (φύλλα 28 Αὐγ. 1903, σελ. 2 καὶ 4 Σεπτ. 1903, σελ. 4 καὶ 11 Σεπτ. 1903, σελ. 2) ἰσχυριζομένης ὅτι μὲ τὸ διάβημά των ἐκείνο μᾶλλον ἐνίσχυσαν τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος Βουλγαρομακεδόνας, δίνωντάς τους τόση μεγάλη σημασία. Στὴν ἀδικαιολόγητῃ τούτῃ ὀλιγωρίᾳ μας πρέπει ν' ἀποδοθῇ καὶ ἡ ἐπιτυχία τῶν Βουλγάρων νὰ πείσουν ἀργότερα καὶ ἓναν Ἀμερικανὸ ἀπὸ τὸ Brooklyn Ν Υ. ὀνόματι Albert Sonnichen, ὅπως καταταχθεῖ στὶς τάξεις τῶν κομιτατζήδων πολεμήσει μαζί τους στὴ Μακεδονία καὶ ἐκδώσῃ ἀκολούθως (1909) τῆς ἀναμνήσεις του σ' αὐτοτελὲς βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Confessions of a Macedonian Bandit», ὅπου ἐκθειάζονται οἱ κομιτατζήδες καὶ ὑπογραμμίζεται ἡ Βουλγαρικὴ ἀποψις ἐπὶ τοῦ Μα-

ὑπαιτιγμός τῆς «Ἀτλαντίδος» ὅτι ἔχει αὐτὴ «ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς» τὸ ζήτημα αὐτό, μαρτυρεῖ τὶ ἀκριβῶς ἐκρύπτετο πίσω ἀπ' τὴν ὑπουλη ἐκείνη πολεμική. Τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀμερικῆς ὑπελάμβανε ὡς ἀμπελοχώραφά τῆς, στὰ ὁποῖα κανένας ἄλλος, ὅσο κι' ἂν ἦταν καλλίτερα ἀπὸ αὐτὴν καταρτισμένος, δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βάλῃ πόδι! Μπαγαποντιές καὶ καταχρήσεις δὲν ἔχουν γίνει μοναχὰ ἀπὸ «ἰδιωτικά σωματεῖα» ἀλλὰ καὶ ἀπὸ «κρατικούς ὀργανισμούς,» μολονότι οἱ τελευταῖοι εὐρίσκονται ὑπὸ ἄμεσον ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού γιὰ νὰ ἀχθῆ μιὰ ἐθνικὴ ὑπόθεσι σ' αἴσιο πέρας, ἢ ἴδια ἢ Κυβέρνησις ἐπικαλεῖται τὴ συνεργασία τῶν τοιούτων σωματείων, κἄποτε μάλιστα, γιὰ ν' ἀποκρούσῃ τὴ δική τῆς συμμετοχὴ γιὰ λόγους εὐνοήτους, ἐπίτηδες ἀφίνῃ νὰ ὑπονοηθῆ ὅτι τὸ ὄλον ἐγγείρημα ὀφείλεται σὲ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία¹ Διαφωνίες, τέλος, ὡς «πρὸς τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας» δὲν ἀναφύησαν μόνον μεταξὺ τῶν ὡς ἀνωτέρω Μακεδονικῶν σωματείων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ὑπευθύνων πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὡς συνέβη στὴν προκειμένη περίπτωσι μὲ τὸν Ἀλέξανδρον Ζαΐμη, Ἀρμοστή τότε τῆς Κρήτης πού γιὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος, εἶχε προβῆ καὶ σὲ σχετικὲς δηλώσεις πρὸς τὴν Ἀθηναϊκὴ ἑφημερίδα «Σκρίπ»².

Στὴ διάσπασι τῶν Μακεδόνων τῶν Ἀθηνῶν σὲ δυὸ ἀντιμαχόμενες παρατάξεις δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶχαν συντελέσῃ καὶ προσωπικὲς ἀντιζηλιές μεταξὺ τοῦ Γερογιάννη καὶ τοῦ Ἀργυροῦ. Ἡ διαφωνία του ὅμως ὡς πρὸς τὸ «Θεμελιῶδες πρόγραμμα» τὴν ὁποία ἐπικαλεῖται ἢ «Ἀτλαντίς», στὴν πραγματικότητα, ὅπως θὰ φανῆ πιὸ κάτω, δὲν ἦταν παρὰ ἓνας καυγᾶς «πε-

---

κεδονικοῦ ζητήματος. Ὁ ἴδιος ἔγραψε κατὰ τὸ 1937 καὶ τὸ ἄρθρο Comitadji στὴν Encyclopaedia of the Social Sciences (Ἐγκυκλοπαίδεια Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν), τόμ. Γ', σελ. 675—678.

1. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶχε γίνει κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1854. ἢ ὁποία ἀπέβλεπε στὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἡπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας. Βλ. σχετικὴ μελέτη τοῦ γράφοντος στὰ «Μακεδονικά,» τόμ. Γ' (Θεσ/νικὴ 1956) σελ. 142 κέξ.

2. Τὶς ἀναδημοσίευσε καὶ ἡ «Ἀτλαντίς» (φύλλο 24 Ὀκτ. 1906, σελ. 1, στήλη α'): «Κατεδίκασα πάντοτε τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας τῶν ἐν Μακεδονίᾳ Ἑλλήνων, τὰ δὲ ἀποτελέσματα ἐδικαίωσαν, νομίζω, τὰς προβλέψεις μου. Τὰ Ἑλληνομακεδονικὰ σώματα οὐδεμίαν ὠφέλειαν παρέσχον τουναντίον μεγάλας ζημίας παρεσκεύασαν εἰς τὸ ἔθνος ἀποξενώσαντα τὴν Ἑλλάδα τῶν συμπαθειῶν τῆς Εὐρώπης καὶ δημιουργήσαντα τὸν σοβαρὸν διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ἀντίκτυπον ἐν Ρουμανίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ. Τὸ ἵποστηριζόμενον, ὅτι διὰ τῶν Ἑλληνομακεδονικῶν σωμάτων ἐξωντὸθησαν οἱ Βουλγαρικὶ συμμορίαί, εἶναι ἀνακριβές. Ἐὰν ἔπαυσεν ἢ εἰσβολὴ Βουλγαρικῶν συμμοριῶν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἔπαυσαν νὰ χορηγοῦν οἱ Πανσλαβισταὶ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Ρωσο-Ἰσπανικοῦ πολέμου». Καὶ ὅμως πρότινον μόλις ἑβδομάδων, ἢ «Ἀτλαντίς» (φύλλο 2 Ὀκτ. 1906, σελ. 2, στήλη α'-β') εἶχε δημοσιεύσει κύριον ἄρθρον ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς τεύχους περιέχοντος ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχείου, στὸ ὁποῖο ἀπεφάνθη ἄνευ δισταγμοῦ ὅτι «ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν ἐν Μακεδονίᾳ ἔχει χαρακτῆρα ἀντιποίνων διὰ τὰς Βουλγαρικὰς κακουργίας».

ρι όνου σκιᾶς». Είναι κι' αυτό αγιάτρευτη κατάρα τῆς Φυλῆς μας : νὰ διαιρούμαστε κάποτε γιὰ τὸ τίποτα στὶς πιὸ κρίσιμες στιγμὲς κι' ἀντὶ νὰ συγκεντρώσουμε ὅλη τὴν προσοχὴ μας ἐναντίον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ, νὰ κατατριβόμαστε μὲ ἀλληλοεξοντωτικὲς ἀναμεταξύ μας ἔριδες. Τὸ ἐριστικὸ αὐτὸ σκουλήκι, ποὺ παρ' ὀλίγο νὰ καταστρέψῃ τὸ λαμπρὸ οἰκοδόμημα ποὺ εἶχαν ἰδρῦσει οἱ προπάτορες μας κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821 μὲ τόσους ποταμοὺς αἱμάτων, ἔκαμε τὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ Διονύσιο Σολωμὸ νὰ καυτηριάσῃ μὲ τὶς λέξεις «ἂν μισοῦνται ἀνάμεσά τους, δὲν τοὺς πρέπει ἐλευτεριά». Εἶναι πράγματι λυπηρὸ ὅτι στὴν περίπτωσι τῶν Μακεδόνων τῶν 'Αθηνῶν δὲν βρέθηκε τρόπος νὰ συμβιβασθοῦν αἱ δύο ἀντιμαχόμενες παρατάξεις καὶ νὰ δώσουνε τὸ χέρι τῆς συνεργασίας, ὅπως εἶχαν κάμει, ἔστω καὶ κατὰ τὴν τελευταία στιγμὴ, οἱ προπάτορές μας στὴν 'Επανάστασι τοῦ 1821. "Ἢ, τὸ καλλίτερο, μιὰ κι' ἔγινε ἡ διάσπασι αὐτῆ, ν' ἀναπτύξουν μεταξύ τους τὴν εὐγενῆ ἀμιλλα ποιά ἀπὸ τὶς δυὸ αὐτὲς παρατάξεις νὰ κάμῃ περισσότερο καλὸ στὴν περαιτέρω εὐόδωσι τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, στὸν ὁποῖο ἀμφοτέρωτερες πίστευαν ἐνδόμυχα.

* *

Εἴπαμε πιὸ πάνω πῶς στὴν παράταξι τοῦ 'Αργυροῦ εἶχαν προσχωρήσει ἀρκετοὶ ἐπιφανεῖς Μακεδόνες τῶν 'Αθηνῶν. Μὰ καὶ ὅσοι παρέμειναν μὲ τὴν παράταξι τοῦ Γερογιάννη δὲν ἦταν εὐκαταφρόνητη μᾶζα. "Ὅλος τοῦναντίον, ὅπως τουλάχιστον ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἡ παράταξι αὐτῆ εἶχε στὴ διάθεσί της ἀρκετὰ μέσα, ὥστε νὰ πάρῃ μὲ τὸ μέρος της ἕναν σεβαστὸ ἀριθμὸ 'Αθηναϊκῶν ἐφημερίδων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔπαιρναν τὶς ἐμπνεύσεις των καὶ ἄλλες ἐπαρχιακὲς ἐφημερίδες, ἢ καὶ ἑλληνικὲς ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ. "Ἔτσι στὴν 'Αθηναϊκὴ ἐφημερίδα «Καιροὶ» (φύλλο 13 Νοεμβρίου 1905) ἐδημοσιεύθη ἕνα μακροσκελὲς ἄρθρο τοῦ Θεοχάρη Γ. Γερογιάννη μὲ τὸν τίτλο «"Ἐλεγχος τοῦ 'Ανιεθνικοῦ Προγράμματος τοῦ Διαμελισμοῦ τῆς Μακεδονίας». Μολονότι ὁ «"Ἐλεγχος» αὐτὸς ἐστρέφετο κυρίως καὶ πρωτίστως ἐναντίον τῶν ἀπόψεων τοῦ Νεοκλέους Καζάζη, Προέδρου τῆς 'Εθνικῆς 'Εταιρίας «Ἑλληνισμός», δι' ἰσχυρισθέντος ὅτι τὸ Βιλαέτι τῶν Σκοπίων δὲν ἀνῆκε στὴ Μακεδονία, πλαγίως ἐστρέφετο καὶ κατὰ τοῦ 'Αθ. 'Αργυροῦ, ἐπειδὴ οὗτος εἶχε μόλις πρὸ ὀλίγου ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὸ Σύλλογο τοῦ Γερογιάννη, ἴδρυσε ἄλλον Σύλλογο καὶ συνεργάζονταν ἀρμονικώτατα μὲ τὸν Καζάζη. Τὸ κυριώτερο ἐπιχείρημα τοῦ Γερογιάννη ἦταν πῶς τὸ τμήμα τῶν Σκοπίων ἦταν ἀνέκαθεν ἀναπόσπαστο μέρος τῆς Μακεδονίας ἐπειδὴ, κατ' αὐτόν, ἀνῆκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τοὺς Παίονας, τοὺς ὁποῖους μνημονεύει ὁ "Ὅμηρος (Β' 848 - 850).

'Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς ὑπενθυμίζει τὴ λαϊκὴ παροιμία : «ἀκόμα δὲν τὸν εἶδαμε καὶ Γιάννη τὸν βαφτίσαμε». Τὴν προσοχὴ τοῦ Γερογιάννη εἶχε διαφύγει (ἢ καὶ σκοπίμως ἀπέκρυψε) τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ Παιονία ἐξετείνεται

μέχρι τῆς πόλεως Βυλάζωρα (σημερινὰ Βελεσσά), ἡ δ' ἐντεῦθεν κἀκεῖθεν τοῦ ὄρους Σκάρδου περιφέρεια ἀνῆκε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στοὺς Δαρδάριους. Σκοπὸς βεβαίως τοῦ Γερογιάννη δὲν ἦταν ν' ἀκριβολογήσῃ μὲ τὸ ἄρθρο του ἐκεῖνο, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ δηλητηριάσῃ τὴν Κοινὴ Γνώμη ἐναντίον τοῦ Καζάζη καὶ τοῦ Ἀργυροῦ (σ' αὐτοὺς ἀργότερα προσετέθη καὶ ὁ Στέφανος Δραγούμης¹, ἐπειδὴ εἶχε βγάλει ἓνα φυλλάδιο στὸ ὁποῖο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον συμφωνοῦσε μὲ τὶς ἀπόψεις αὐτῶν), ὅτι δῆθεν ἐν ἐπιγνώσει των χαρίζουν Ἑλληνικὰ ἐδάφη στοὺς Βουλγάρους! Γιὰ νὰ καταστήσουν μάλιστα τὸ ἀνοσιούργημα αὐτὸ ἀκόμα πιὸ μεγάλο, οἱ πολέμιοι τῆς μετριοπαθείας αὐτῆς δὲν δίστασαν νὰ διακηρύξουν ὅτι τὸ Βιλαέτι Κοσόβου (ἀργότερα Σκοπίων) στὴν εὐρύτερη ἔκτασί του, ὅποτε συμπεριλάμβανε καὶ τὴ Σερβικὴ Νυσσα, ἀποτελοῦσε δῆθεν τὰ 2/3 τῆς ὅλης Μακεδονίας. Μιὰ κι' ὁ Μεγας Ἀλέξανδρος εἶχε φτάσει κάποτε ὡς τὸ Δύναβι ποταμὸ πρὸς βορρᾶ καὶ ὡς τὸ Γάγγη ποταμὸ πρὸς τὴν Ἀνατολή, πάλι καλὰ πού οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἀδιαλλαξίας δὲν διεκήρυξαν, ὅτι τὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας φθάνουν ὡς ἐκεῖ! Ἡ ὅλη σύγχυσις προέρχεται, βέβαια, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἔκτασις τῆς Μακεδονίας; οὐδέποτε ὑπῆρξε σταθερὴ, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ρευστή, ἄλλοτε δηλαδὴ δισιτέλλετο καὶ ἄλλοτε συστέλλετο, κάποτε μάλιστα κατὰ τὸν μεσαῖωνα ὁ γεωγραφικὸς ὄρος Μακεδονία εἶχε μετατοπισθῆ καὶ σὲ γει-

1. Ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄποψις αὐτῆ τοῦ Στ. Δραγούμη ἔγινεν ἔκτοτε οἰκογενειακὴ παράδοσι στοὺς ἀπογόνους του. Γιὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὴ Σλαβοβουλγαρικὴ προπαγάνδα πού κυριολεκτικὰ ὠργίαζε κατὰ τὸ 1945·46 (τάχα πότε ἔπαυσε νὰ ὀργιάζῃ!) στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες ὁ ὑποφαινόμενος μετέφρασε στὴν Ἀγγλικὴ κι' ἐξέδωκε ἓνα βιβλιαράκι τοῦ ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἀντωνίου Κεραμοπούλου. Γιὰ νὰ τὸ καταστήσῃ μάλιστα ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ ἀποτελεσματικόν, μιὰ καὶ τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Κεραμοπούλου ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὴν καταγωγὴ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων κι' ἐπομένως δὲν ἀνταποκρίνεται στὸ σκοπὸ μας, ὁ ὑποφαινόμενος ἀνέλαβε νὰ τὸ ἐπεκτείνῃ ὑπὸ τύπον ἐπεξηγηματικῶν σημειώσεων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει στοιχείων ἰδικῶν του καρποῦ πολυετοῦς ἐρευνητικῆς ἐργασίας, εἰς τρόπον ὥστε βλέπῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀλληλουχίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Ἀνάμεσα στὶς ἐφτά (ἀρ. 7) χιλιάδες ἀντίτυπα πού διενεμήθησαν τότε καταλλήλως, ἐστάλησαν ἄρκετά καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα πού παρακάθισε στὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης στὸ Παρίσι κατὰ τὸ 1946. Ἐαφνιάσθηκα ὅταν ἔλαβι ἀπάντησι τοῦ Πρώην Ὑπουργοῦ κ. Φιλ. Δραγούμη ἐπιδοκιμαστικὴ τῆς ὅλης ἐκδόσεως, πλὴν τοῦ χάρτου πού εἶχε παραθέσει ὁ ὑποφαινόμενος στὴν τελευταία σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν του, ἐπειδὴ ὁ χάρτης αὐτὸς ἔθετε τὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας στὸ ὄρος Σκάρδος καὶ ἐπομένως περιελάμβανε ἐντὸς τῆς Μακεδονίας καὶ τὰ Σκόπια. Ἔσπευσα τότε νὰ καθησυχάσω τὸν κ. Δραγούμη μὲ τὴν ἐξήγησι ὅτι ἐγὼ ὡς ἰδιώτης εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ θέσω τὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας στὸ ὄρος Σκάρδος, δεδομένου ἄλλωστε ὅτι ταῦτα ἀναγνωρίζονταν διεθνῶς ὡς φυσικὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας ἔγκειται δὲ εἰς τοὺς παρκαθημένους εἰς τὰ ἑκάστοτε Συνέδρια τῆς Εἰρήνης ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος ν' ἀποδείξουν ποῖα εἶναι τὰ πραγματικὰ ἐθνολογικὰ σύνορα τῆς βορείου Μακεδονίας.

τονικές χώρες που κάθε άλλο παρά Μακεδονικές χώρες ήταν¹.

Ἄν μὲ τὸ παραπάνω ψευτοεπιχείρημα δὲν κατώρθωσεν ὁ Γερογιάννης νὰ ξεσηκώσῃ ὁλόκληρο τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος ἐναντίον τοῦ Ἀργυροῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του², πέτυχεν ὡστόσο νὰ ἐρεθίσῃ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ νευραλγικά τότε κέντρα αὐτοῦ. Νά, πῶς : Δι' ἐπισήμου ἐγγράφου των «πρὸς τὸν Κεντρικὸν Μακεδονικὸν Σύλλογον τῶν Ἀθηναίων» ποὺ εἶχε δῆθεν συνταχθῆ «ἐν Σέρραις τῇ 15ῃ Ἀπριλίου 1906», οἱ ἀντιπρόσωποι ἔνδεκα Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, ἦτοι Σερρῶν, Ἐπάνω Τζου-Τζουμαγιᾶς, Δεμιρ Ἰσαρίου, Μελενίκου, Πορροῦων, Πετριτίσης, Νευροκοπίου, Ἀλιστράτης, Νιγρίτης, Βαρακλῆ Τζουμαγιᾶς καὶ Ζηλιαχόβης εἶχον ἀποκηρύξει τὸ πρόγραμμα τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Μακεδονίας, τοῦ ὁποίου εἰσηγηταὶ ἦσαν δῆθεν ὁ Ἀθανάσιος Ἀργυρός, ὁ Νεοκλῆς Καζάκης καὶ ὁ Στέφανος Δραγούμης³. Στὴν ὑποψηφίαν αὐτῆ ἀποκήρυξι, ποὺ ἂν δὲν τὴν εἶχε χάλκευσι ὁ ἴδιος ὁ Γερογιάννης, πάντως τὴν εἶχαν ἐκμαιεύσει τὰ ὄργανά του, ἢ παράταξις του φρόντισε νὰ δώσῃ ὅσο τὸ δυνατὸ μεγαλειότερη δημοσιότητα ἀπὸ τῶν σιτηλῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου καὶ δὴ ἐγκρίτων ἐφημερίδων, ὡς ὁ «Πύρρος» (φύλλο 13ης Ἰουλίου 1906), οἱ «Καιροὶ» (φύλλο 17 Ἰουλίου 1906), «Τὰ Πάτρια» καὶ τὸ «Κράτος». Ἄγρια ἐκμετάλλευσί της ἔκαμε μετὰ ταῦτα καὶ ἡ «Ἀτλαντίς», τῆς ὁποίας ὁ Διευθυντὴς εὐρίσκειτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνων στὴν Ἀθήνα, τῶν περὶ τὸν Γερογιάννην κατορθωσάντων προφανῶς νὰ τὸν προσεταιρισθοῦνε μὲ τὸ μέρος των.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐξηγεῖται ὁ ἄγριος πόλεμος, τὸν ὁποῖο εἶχεν ἀναλάβει ἡ «Ἀτλαντίς» ἐναντι τῆς εἰς Ἀμερικὴν ἐθνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀργυροῦ. Ἐνδεικτικὸ τῆς δξύτητος ποὺ εἶχε λάβει μὲ καιρὸ ὁ πόλεμος ἐκεῖνος εἶναι τὸ τρίστιλο ἄρθρο της ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ ἀντεθνικὸν πρόγραμμα τοῦ Κου Ἀργυροῦ», μὲ τὸ ὁποῖο ἡ «Ἀτλαντίς» (φύλλο 20 Αὐγ. 1906) εἶχε συνοδεύσει τὴν ἀναδημοσίευσί της παραπάνω «ἀποκηρύξεως» ἠθέλε σώνει

1. Μὲ τὴν ἐξερεύνησι τοῦ ἐπιμάχου τούτου ζητήματος ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὰς του ἀσχολεῖται ἀπὸ δεκαετηρίδων ἤδη ὁ ὑποφαινόμενος.

2. Τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄτοψιν τοῦ Ἀργυροῦ - Δραγούμη - Καζάκη φαίνεται ὅτι εἶχε υἱοθετήσει καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἢ ὁποία «εἶχε πολλὰς φορὰς ζητήσει ἀπὸ τὶς Δυνάμεις νὰ μὴ χαρακτηρίζεται Μακεδονία τουλάχιστον τὸ βιλᾶντι Κοσόβου (Σκοπίων). Ἡ ἐπίσημος ἑλληνικὴ ἀντίληψις ἦταν, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ βιβλίον στὴ γαλλικὴ τοῦ Βασιλείου Κολοκοτρώνη ὅτι τὰ μακεδονικά σύνορα φθάνουν ὡς τὴ Μπαμπούνα στὰ νότια τῶν Βελεσῶν, ὅπου σταματᾷ καὶ κατὰ τὸν γνωστὸ Σέρβο γεωγράφον Τοβίγιτς ἡ μεσογειακὴ ζώνη» (πρβλ. Μόδη, π.π. σελ. 63).

3. Νὰ προσηλαχίζεσαι ἐπὶ ἀπεμπολήσει τῆς Μακεδονίας ἓνας Στέφανος Δραγούμης, ποὺ τόσο πολὺ ἐμόχθησε γιὰ τὴ σωτηρία της, τοῦ ὁποίου ὁ γυιὸς Ἰων ἦταν ὁ κυριώτερος μοχλὸς τῆς ὀργανώσεως τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγώνος καὶ τοῦ ὁποίου ὁ γαμβρὸς Παῦλος Μελάς θυσιάσασκε καὶ αὐτὴν ἀκόμα τὴ ζωὴ του, μαρτυρεῖ μέχρι ποίου σημείου κατέρχεται κάποτε ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτῆρας.

καὶ καλὰ νὰ πείσῃ μ' αὐτὸ τοὺς ἀναγνώστες τῆς πῶς ἡ «ἀποκήρυξι» ἐκείνη «ἐρμήνευε τὴν Παγγελλήνιον συνείδησιν». Καὶ παρακάτω ἔγραφε τὰ ἐξῆς ἀμίμητα : «Τὴν ἀποκήρυξιν ταύτην ἀναδημοσιεύομεν παραπλεύρως, διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ ἐν Ἀμερικῇ ἀθῶοι ὁμογενεῖς οἱ μὴ γνωρίζοντες τὸν κ. Ἀργυρὸν καὶ τὸν σύλλογόν του¹, ὁποῖον λύκον ὑπὸ δορὰν ἀρνίου φιλοξενοῦμεν μεταξὺ ἡμῶν». Συνέχεια τοῦ δημοσθενείου τούτου φιλιππικοῦ ἔγινε καὶ τὴν ἄλλη μέρα (φύλλο 21 Αὐγ. 1906, σελ. 2 στήλη δ' - Γ') μ' ἓνα μακροσκελέςτατο ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλο «Σχέδια καὶ μέθοδοι τοῦ Κου Ἀργυροῦ». Σ' αὐτὸ ἡ «Ἀτλαντίς», ἐκτὸς τῶν ἄλλων κατεβατῶν, ἀπέδωσε στὸν Ἀργυρὸ καὶ τὴν αὐθαίρετη οἰκειοποίησι τοῦ τίτλου «Προέδρου τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου» πρὸς παραπλάνησιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Κατόπιν περιέγραψε τὰς «διαβολάς», καὶ τὰς «ραδιουργίας» τὰς ὁποίας μετῆλθε δῆθεν ὁ Ἀργυρὸς γιὰ νὰ ἐκβιάσῃ τὸν Μακεδονικὸν Σύλλογον τῆς Νέας Ὑόρκης νὰ γίνῃ ἀνάδοχος τῆς προμνημονευθείσης διαλέξεώς του. Ἐτελείωνε δὲ τὸ ὄλον κατεβατό τῆς μὲ τὴν ὑπόμνησι, ὅτι, μόνις ὁ κ. Ἀργυρὸς ἔλαβε διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ «πιστοποιητικὸν ἀκραιφνοῦς πατριώτου», ἐκλήθη καὶ σιτὴ Φιλαδέλφεια, «χωρὶς οἱ ὀργανωταὶ νὰ γνωρίζωσι τίποτε περὶ τοῦ ἀντεθνικοῦ προγράμματός του».

* *

Θλίβεται, μὰ τὴν ἀλήθεια, κανεὶς βλέπωντας σὲ ποιοῦ σημεῖο ἐκτραχηλισμοῦ εἶχε φθάσει ὁ δημοσιογραφικὸς ἐκεῖνος ἀγῶνας ἐναντίον τῆς ἀποστολῆς ἐνὸς καλοῦ πατριώτη ποὺ διέπλευσε τὸν Ἀτλαντικὸ Ὠκεανὸ κι' ἤρθε σιτὴν Ἀμερικὴ μὲ σκοπὸ νὰ ἐργασθῇ γιὰ μιὰ ἰδέα τίμια καὶ παλληκαρῖσια. Ἀναγκάζεται δὲ νὰ διερωτηθῇ ὕστερα ἀπὸ τὰ παραπάνω κατεβατά. ἂν οὗτος ἦταν πράγματι «ἐθνικὸς ἀπόστολος» ἢ μήπως στὸ προσωπὸ του κρύφτηκαν κανένας «βουλγαρικὸς λύκος» μὲ δορὰ «ἐλληνικοῦ ἀρνίου» ! Ποὺ δὲν φθάνει κάποτε ἡ Ἑλληνικὴ κακεντρέχεια, μοχθηρία καὶ ζηλοφθονία.

* *

Δὲν ἦταν ὥστόσο καὶ ὁ Ἀργυρὸς ἀπὸ κείνους ποὺ χαρίζουν τόσο εὐκολα κάστανα. Στις συκοφαντικὰς κατηγορίας τῶν ἐχθρῶν του ἀντεπεξῆλθε καὶ αὐτὸς μὲ τὸ δικό του βαρὺ πυροβολικόν. Σιτὴ δυναμικὴ ἐκείνη ἀντεπίθεσί του εἶχε κι' ἐκεῖνος παρὰ τὸ πλευρό του ἓναν γερὸ σύμμαχον : τὸν Μακεδονικὸ Σύλλογον «Ἀμυνα» τῆς Φιλαδέλφειας. Σὲ μακροσκελῆ ἐγκύκλιό του ὑπὸ ἡμερομηνία 16 Αὐγ. 1906, ὁ τελευταῖος ἔγραφε μεταξὺ τῶν ἄλλων²

«Ἔργον βαρύτερον καὶ ἐθνικώτατον ἀνέλαβεν ὁ κ. Ἀργυρὸς καὶ νομίζομεν ὅτι πᾶς Ἑλλήν ὀφείλει νὰ τὸν συντρέξῃ εἰς τὴν μεγάλην του ἀπο-

1 Πολὺ λίγο ἐνδιαφέρει τὴν «Ἀτλαντίδα», ἂν τοῦ Συλλόγου τούτου Ἐπίτιμος Πρόεδρος ἦταν αὐτὸς οὗτος ὁ Στέφανος Δραγούμης.

2. Τὴν εἶχε χρησιμοποιήσει ἢ «Ἀτλαντίς» σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἀνιαρὰ κατεβατά τῆς.

στολήν. Ἡ διοργάνωσις τοῦ ἔργου τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ Βουλγαρικῆς προπαγάνδας ὅπερ ανέλαβεν ὁ Ἀργυρός, εἶναι ἔργον ἀντάξιον τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ διεξαγομένου ἐθνικοῦ αγώνος. Ἄς μὴ παρεμβάλλωμεν λοιπὸν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του, ἀλλ' ἄς ἀνοιξώμεν τὸ κατὰ δύναμιν τὸν δρόμον του».

Μολονότι ἡ παραπάνω πατριωτικὴ ἔκκλησις τῶν Μακεδόνων τῆς Φιλαδελφείας εἶχε σταλεῖ καὶ στὴν «Ἀτλαντίδα», ἡ τελευταία ἀπέφυγε νὰ τὴν δημοσιεύσῃ, ἐπειδὴ, λέει, εἶχε συλλάβῃ τὴν ὑπόνοιαν πὼς ἦταν ὑποβολιμαία. Τόση μάλιστα σημασία εἶχε δώσει στὴν πατριωτικὴ τούτῃ ἔκκλησι, ὥστε νὰ μεταβῇ στὴ Φιλαδέλφεια πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ προγράμματος αὐτοῦ οὗτος ὁ Λάκων ἀρχισυντάκτης τῆς Σωκράτης Ἐανθάκης. Σὲ ἄρθρον τοῦ ποῦ δημοσιεύθη, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ στὴ Νέα Ὑόρκη (βλ. «Ἀτλαντίδα», φύλλο 23 Αὐγ. 1906, σελ. 2, στήλη δ' - ζ') ὁ τελευταῖος ἀνήγγειλε θριαμβευτικὰ πὼς ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Προέδρου τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου Φιλαδελφείας Παντελῆ Μπούσια εἶχε μάθει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀργυροῦ ἐπεξεργασίας καὶ συμπληρώσεως τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκκλησεως καὶ πὼς ὁ Γραμματεὺς τοῦ ἐν λόγῳ Συλλόγου Παπανικολάου εἶχε δῆθεν τὸν βεβαιώσει, ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ λάβαινε γνῶσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς. Κατηγορηματικὴ διάψευσις τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτῶν ἔσπευσε νὰ κάμῃ τὸ Γραφεῖον τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου τῆς Φιλαδελφείας, δι' ἐπισήμου ἐγγράφου του, ἔχοντος ἐπὶ μέρους ὡς ἑξῆς¹.

1. Ἔργο δικότης ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπεία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν στὸ Παρίσι μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εἶχε ταχθῆ μετὰ τὸ μέρος τῶν Βουλγάρων στὸ λεγόμενον Μακεδονικὸ ζήτημα. Καὶ σήμερον ἀκόμα ἐστὶ διάφορα σχολεῖα τῆς χώρας συχνὰ παρουσιάζονται κρούσματα διδασκάλων καὶ καθηγητῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, φιλονικούντων μετὰ Ἑλληνοαμερικανόπουλα καὶ προσπαθούντων, μόλις πληροφορηθῶν ὅτι οἱ γονεῖς των καταγόνται ἀπὸ τὴν Μακεδονία, νὰ τὰ πείσουν ὅτι εἶναι βουλγαρικῆς καὶ ὄχι ἑλληνικῆς καταγωγῆς! Ἡ Σλαβοβουλγαρικὴ προπαγάνδα ἔχει τώρα τελευταία ἐνταθῆ ἀκόμη περισσότερο (βλ. «Ἐθνικὸν Κήρυκα» τῆς Νέας Ὑόρκης, φύλλο 23ης Φεβρ. 1957, σελ. 2 στήλη α' καὶ ε') μετὰ τὴν ἔκδοσιν ἐπιπροσθέτου δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου σὲ τέσσαρες Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, τὸ ὁποῖον μάλιστα καὶ διανέμεται ἀφειδῶς. Ἐπιτροπὴ Βουλγάρων παρουσιάσθη πρὸ τινῶν μηνῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα Μακεδόνων καὶ ἐπέδωσε νέο μακροσκελέστατον περὶ Μακεδονίας ὑπόμνημα στὸν Λευκὸ Οἶκον, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τμηματάρχης διαφόρων ἄλλων Ὑπουργείων, ὡς καὶ τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη. Περὶ ὧν τούτων μάλιστα ἔγραψε καὶ ὁ Ἀμερικανικὸς Τύπος. Καὶ ὅμως, ὅπως ὀρθότατα παρετήρησε τώρα τελευταία ἡ ἐν Καστορίᾳ ἐκδιδομένη ἑφημερὶς «Νέα Καστοριά» (φύλλο 3 Μαρτίου 1957, σελ. 1), «ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μας πλευρᾶς εἰς τὴν ἀνθελληνικὴν ταύτην προπαγάνδαν, δὲν ὑπάρχει πλήρως ὀργανωμένη καὶ δραστηρίᾳ καταπολέμησις τῶν συκοφαντικῶν καὶ δολίων ἐπιδειώξεων». Καὶ βεβαίως προσθέτομεν ἡμεῖς, πὼς ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, ὅταν οἱ κ.κ. ὑπεύθυνοι δὲν ἔχουν μάθει ἀκόμα, ὅτι τὰ αὐτὰ βάφονται μονάχα μετὰ βογιᾶς; Ὁ κόσμος σήμερον ἀρέσκειται νὰ κανοναρχῇ τὸ τροπάριον: «Ἄλλοι σκάβουν καὶ κλαδεύουν κι' ἄλλοι πίνουν καὶ χορεύουν!»

2. Καὶ τῆς περικοπῆς αὐτῆς μνεῖαν ἔχαμεν ἡ «Ἀτλαντίς».

«Ἄλλὰ πλὴν τούτου ὁ κ. Ξανθάκης δὲν ἐδίστασε νὰ προβῆ καὶ εἰς ἐτέραν ἀνακρίβειαν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ περὶ ὑποβολιμαίου τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν στρατηγήματός του. Διΐσχυρίσθη ὅτι ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ κ. Π. Μπούσια, Προέδρου τοῦ Ἑλληνομακεδονικοῦ Συλλόγου ἢ «Ἄμυνα» ὅτι τὸ σχέδιον ἐκείνης εἶχεν ἐπεξεργασθῆ καὶ διορθώσῃ καὶ συμπληρώσῃ ὁ κ. Ἄργυρός, ὥστε νὰ τὸν καταστήσῃ γλαφυρότερον. Εἰς τὸν διΐσχυρισμὸν τοῦτον τοῦ κ. Ξανθάκη οὐδόλως δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν θετικότητα, καθ' ὅτι ὁ κ. Μπούσιας κατὰ τὴν μετὰ τοῦ κ. Ξανθάκη συνδιάλεξίν του ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἑφημερίου Φιλαδελφείας θέλων ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ρεπόρτερ κ. Ξανθάκη τῆς ἀμφιβολίας τῆς ὑπάρξεως καὶ ἐν Φιλαδελφείᾳ ἀτόμων ἰκανῆς πνευματικῆς μορφώσεως πρὸς σύνταξιν μιᾶς ἀπλῆς ἐπιστολῆς, ἀπήντησεν ἐνώπιον τοῦ ἱερέως, τοῦ ψάλτου κ. Ἰωάν. Κρητικοῦ καὶ Ἰωάν. Νεστοπούλου ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Γεν. Προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Μιχαὴλ Ν. Τσόκα».

Κατόπιν τῆς κατηγορηματικῆς ταύτης διαψεύσεως ἡ ὅλη ὑπόθεσις ἄρχισε νὰ προσλαμβάνῃ κάποια χροιά ἰλαροτραγωδίας. Στὴν προσπάθεια του νὰ ὑπερασπισθῆ τὴν θέσιν του ὁ Ξανθάκης ἔφερε τὴ σωστὴ ἀντιπαράτηρησι πῶς, ἐφ' ὅσον κανὲν ἄλλο μέλος τοῦ Συλλόγου, πλὴν τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Γραμματέως, ἦτο παρόν, ἢ διάψευσις, προερχομένη ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Συλλόγου, ἀντιπροσώπευε μόνον αὐτοὺς τοὺς δύο καὶ ὄχι ὀλόκληρον τὸν Σύλλογον. Πρὸς ἀντίκρουσιν δὲ τῆς ἄλλης κατηγορίας, ἐπεκαλέσθη καὶ αὐτὸς τὴ μαρτυρία τῶν ἴδιων προσώπων καὶ δὴ τοῦ ἱερέως Θεοδώρου Προυσιανοῦ, Οἰκονόμου, «ἐν πλήρει γνώσει ὅτι χεῖλη ἱερέως οὐ ψεύδεται». Τώρα, μάλιστα! Ἄλλὰ τότε πῶς προῆλθεν ἡ λαϊκὴ παροιμία: «τὸν παπᾶ μᾶς παίζεις!» Καὶ πῶς συμβαίνει. ὥστε στὴν προκειμένη περίπτωσι ὁ Ξανθάκης νὰ ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τοῦ φίλου Ἰωάν. Νεστοπούλου πρὸς τὴν Ἄτλαντίδα» ἱερέως καὶ σ' ἄλλες περιπτώσεις, ὅπως θὰ φανῆ πῶς κάτω, νὰ τοὺς περιλούει μὲ τίς πῶς αἰσχροῖς ἐκφράσεις; Πρὸς τιμὴν τοῦ ὧς ἀνωτέρω ἱερέως δὲν θὰ παρατηρηθῆ ἐνταῦθα ὅτι τόσον αὐτός, ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι παριστάμενοι, μακρὰν τοῦ νὰ ἔχουν ἐπιβεβαιώσῃ ἢ διαψεύσῃ τίποτε (ἄλλοίμονο σ' ἐκεῖνον πού θὰ τολμοῦσε νὰ διαψεύσῃ τὸν Ξανθάκη!), εἰήρησαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπόλυτη σιωπῇ. Ἐπομένως ἡ ἀξίωσις τοῦ Ξανθάκη (βλ. «Ἄτλαντίδα» 21 Σεπτ. 1906, σελ. 2 στήλη ε') ὅτι ἡ σιωπὴ ἐκείνη ἔλυσε τὸ πρόβλημα ὑπὲρ αὐτοῦ, δὲν εὐσταθεῖ καθόλου. Γι' αὐτὸ κι' αὐτὸς φρόντισε νὰ ἐπινοήσῃ ἄλλα, πῶς ἀποτελεσματικά, τεχνάσματα. Στὴν ἐκθυμῆ συνεργασία πού ἔδινε στὸν Ἄργυρόν ὁ Μακεδονικὸς Σύλλογος τῆς Φιλαδελφείας, ἢ «Ἄτλαντίς» πέτυχε ν' ἀντιπαρατάξῃ τὸν Μακεδονικὸν Σύλλογον τῆς Ν. Ὑόρκης, ὅπως θὰ φανῆ πῶς κάτω.

Μιὰ κι' ὁ ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς του πόλεμος εἶχε λάβει τόσο μεγάλας διαστάσεις, ὁ Ἄργυρός δὲν κάθισε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Ἄντε-

πεξήλθε κι' αὐτός θαρρετὰ μ' ἓνα ἄρθρο δυνατὸ ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν ἐν Νέα Ὑόρκη ἐκδιδόμενη ἐβδομαδιαία ἑφημερίδα «Θερμοπύλαι» (φύλλο 22 Αὐγ. 1906). Δυστυχῶς ἐπειδὴ δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ εὔρω πουθενὰ τοὺς τόμους τῆς ἑφημερίδος αὐτῆς, δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ γνωρίζω τὶ ἀκριβῶς

Ἀθανάσιος Ἀργυρός

εἶχε γράψει στὸ ἄρθρο του ἐκεῖνο ὁ Ἀργυρός. Ἀπὸ τὰ σχόλια ὡστόσο ποὺ ἔκαμε ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἢ «Ἀτλαντὶς» τὴν ἄλλη μέρα, μπορούμε νὰ συμπεράνουμε πῶς στὸ ἄρθρο του ἐκεῖνο ὁ Ἀργυρός ἐξήγησε μὲ τὴ βοήθεια χαρτῶν, στατιστικῶν καὶ ὑπομνημάτων τὴ θέση του ὡς πρὸς τὸ ἐπίμαχο ζήτημα κι' ἐλεεινολόγησε τρόπον τινὰ τὶς ὑπερφίαλες ἀξιώσεις μερικῶν Ἑλλήνων σωβινιστῶν ἐν σχέσει μὲ τὸ Βιλαέτι τῶν Σκοπίων. Αὐτὸ γιὰ τὴν «Ἀτλαντί-

δα» ἰσοδυναμοῦσε μὲ ὁμολογία, ὅτι τὸ «πρόγραμμα τοῦ Ἀργυροῦ, τοῦ κ. Καζάζη καὶ τοῦ κ. Δραγούμη εἶναι ὁ διαμελισμὸς τῆς Μακεδονίας, διὰ τῆς ἐγκαταλήψεως τοῦ Νομοῦ Σκοπίων εἰς τοὺς Βολγάρους». Ἀντιπαρέρχεται ἀκολούθως ἡ «Ἀτλαντὶς» τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα τοῦ Ἀργυροῦ μὲ τὴν παραιτήρησι, ὅτι «ἐδῶ συζητοῦμεν περὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἱστορικῶν ὁρίων τῆς Μακεδονίας καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ Ἑλληνικῶν Σχολείων», Σ' ἐποχὴ πού ἡ Τουρκικὴ καταγραφή τοῦ 1904 πού ἐγίνε ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Χιλμῆ Πασᾶ, Γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῆς Μακεδονίας, εἶχεν ἀποδείξει ὅτι ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς Ἑλλήνων πού κατοικοῦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σ' ὀλόκληρο τὸ Βιλαέτι τῶν Σκοπίων, ἀνῆρχετο εἰς μόνον δεκατρεῖς (ἀριθ 13) χιλιάδες¹, ἦταν πράγματι κωμικὸ νὰ βλέπη κανεὶς τὸν Ξανθάκη νὰ κόφεται τόσον πόλῳ γιὰ τὸ Βιλαέτι αὐτὸ καὶ μάλιστα νὰ ἐπικαλεῖται ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν Δεληγιάννη², Θεοτόκη, Ράλλη, Ζαΐμη, Δεληγιώργη, Σκουζέ, Καραπάνου καὶ Στεφάνου, τῶν ἐγκρίτων Ἑλλήνων δημοσιογράφων καὶ μελετητῶν τῆς Ἱστορίας Βουτυρᾶ, Καρολίδη καὶ Κανελλίδη καὶ ἐφημερίδων τῆς περιοπῆς «Πάτρια», «Καιρῶν», «Κράτους», Τεργεσταίας «Ἡμέρας», «Πύργου», «Σφαίρας» Πειραιῶς καὶ «Νεολόγου» Πατρῶν³.

Τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέσεώς του, ὁ Ἀργυρὸς ὑπερημύνθη καὶ μὲ τὶς παρακάτω ἐπιστολὰς πού δημοσιεύθησαν, οἱ μὲν πρῶτες δυὸ στὴν «Ἀτλαντίδα» (φύλλο 29 Αὐγ. 1906, σελ. 2), ἡ δὲ ἄλλη στὴν ἐβδομαδιαία ἐφημερίδα τῆς Νέας Ὑόρκης «Θερμοπῦλαι» (φύλλο 29 Αὐγ. 1906) :

1. Βλ. Στίλπωνος Π. Κυριακίδου «Τὰ Βόρεια Ἐθνολογικὰ Ὅρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ», Θεσ/νίκη 1946, σελ. 64.

2. Περίεργη ἀξίωσις! Μνημονεύονται ἐνταῦθα φίρδην μίγδην τὰ ὀνόματα τόσων Ἑλλήνων πολιτικῶν σὰν νὰ ἦσαν ὅλοι 100% μὲ τὴν «Ἀτλαντίδα» καὶ κατὰ τοῦ «ἀνθεθνικοῦ προγράμματος τοῦ Ἀργυροῦ». Στῆ θέσι τους βάνει τὰ πράγματα ἡ παρακάτω περικοπὴ ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μόδη (π.π. σελ. 75). «Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἔκανε ἓνα βῆμα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ δύο πίσω, ἔπερνε μιὰ ἀπόφασι τὸ πρῶτὸ καὶ τὴν ἀναποδογύριζε τὸ βράδυ καὶ ἔτρεμε τὶς παρεξηγήσεις τοὺς κινδύνους καὶ τὴ σκιά της. Ὁ τότε πρωθυπουργὸς (Θεόδ. Δεληγιάννης) στὸ Λάμπρο Κορομηλά, πού πῆγε νὰ τοῦ μιλήσῃ γιὰ τὴν ἐπιτακτικὴ³ πιά ἀνάγκη ἑλληνικῆς δράσεως, ἄφησε καθαρὰ νὰ ἐννοηθῆ ὅτι φοβόταν, μήπως ἡ καινούρια ὀργάνωσις (σ. τὸ Μακεδονικὸ Κομιτάτο) καταντοῦσε κομματικὸ ὄργανο στὰ χέρια τῶν κομμάτων καὶ ἀνθρώπων. Στῆ ζωὴ τοῦ μικροῦ καὶ ἀσθενικοῦ βασιλείου κυριαρχοῦσαν μὲ ἀπόλυτη μονοκρατία οἱ στεῖροι ὅσο καὶ ἔμπαθεῖς κομματικοὶ ἀγῶνες. Γιὰ τὸν πατριωτισμὸ εἶχαν ἀπομείνει τὰ συλλαλητήρια, τὰ ψηφίσματα, τὰ μνημόσυνα καὶ φλογεροὶ σὲ ἀρχαϊκὴ καὶ θαρσύνουσα λόγοι ἄρθρα, πού ἐγκωμίαζαν τὰ προγονικὰ κλέη».

3. Γιὰ τὸ μακαρίτη Ξανθάκη δὲν εἶχε, φαίνεται, καὶ τόση μεγάλη σημασία τὸ γεγονὸς ὅτι μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἀργυροῦ ἦσαν τόσοι ἄλλοι ἐπιφανεῖς πολιτικοί, διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες καὶ ἐφημερίδες περιοπῆς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πρώτανι τῆς Ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας Βλάσιον Γαβριηλίδη, διευθυντὴ τῆς Ἀθηναϊκῆς «Ἀκροπόλεως».

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ Α. ΑΡΓΥΡΟΥ

Ἐν Βοστώνῃ τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1906

Φίλε κύριε Ξανθάκη,

Λυποῦμαι ὅτι δὲν σᾶς εἶδα τὴν Δευτέραν ὅτε ἦλθα καὶ ἔλαβα τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστολήν μου. Λυποῦμαι ἐπίσης ὅτι καὶ τὴν ἐπαύριον ἀσχολούμενος νὰ ἀπαντήσω εἰς τὰ περὶ διαμελισμοῦ τῆς Μακεδονίας, δὲν ἐπρόλαβα νὰ ἔλθω νὰ σᾶς ἴδω, ἐπειγόμενος νὰ ἀναχωρήσω εἰς Βοστώνην. Παρακολουθῶ μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν «Ἀτλαντίδα» καὶ ἀπαντῶ σήμερον καὶ εἰς τὰ Σχέδια καὶ Μεθόδους μου.

Ἄλλὰ δὲν μοῦ λέτε, ἀλήθεια τί ἔπαθεν ἡ «Ἀτλαντίς». Εἰλικρινῶς δὲν τὸ περίμενα τέτοιο πρᾶγμα ἀπὸ φύλλον τῆς περιοπῆς της. Διότι δὲν ἔχει εἰς τίποτε δίκαιον καὶ ἀγωνίζεται ἀγῶνα ἀδοξον, ἅς μὴν εἴπω ἐθνικῶς ἐπιζήμιον, διότι ἤξεύρω ὅτι αἱ μεγάλαι λέξεις δὲν χωροῦν εἰς τὰ γραφεῖα της. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι παραβλάπτει τὴν ἀποστολήν μου σπουδαίως ἀναγκάζουσα με νὰ ἀπαντῶ καὶ ἀπασχολοῦσα με ἀπὸ τὸ ἔργον μου. Ἄλλὰ τί νὰ γέινῃ! *A la guerre comme a la guerre.*

Σᾶς παρακαλῶ πολὺ ἂν ἔχω γράμμα νὰ μοῦ τὸ στείλητε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐδῶ ἱερέως, ἡ ὁποία δὲν εἶνε *courteis*, ὡς μοὶ ἐσημειώσατε, ἀλλὰ 25 Cortes St.

Μεθ' ὑπολήψεως ὑμέτερος

Α. Ἀργυροῦς

Ἐν Βοστώνῃ τῇ 28 Αὐγούστου 1906

Φίλε κ. Ξανθάκη,

Ὅτι ὑπάρχει τυχὸν δι' ἐμὲ ἐξ Ἀθηνῶν παρακαλῶ μοὶ τὸ στέλνετε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ν. Λαζαρεῖ ἱερέως εἰς Λόουελλ Market St. 521 καὶ μὲ ὑποχρεώνεται πολὺ.

Ἡ «Ἀτλαντίς» μὲ ἠδίκησε πολὺ μὲ τὰ περὶ διαβολῶν καὶ ραδιοῦργιῶν κλπ. τελείως ἀνυπόστατα καὶ ἀνακριβῆ. Ἐστεῖλα ἀπάντησιν εἰς τὰς «Θερμοπύλας» καὶ τὴν «Σημαίαν», τὴν ὁποίαν δὲν εἶδα ἀκόμη. Εἶχα δίκαιον λέγων ὅτι ὁ ἀγὼν εἶνε ἀνίσος.

Ἐμέτερος

Ἀ. Ἀργυροῦς

ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΩΝ «ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ»,

Φίλε κ. διευθυντὰ τῶν «Θερμοπυλῶν»

Ἀπαντῶ εἰς τὸ ἄρθρον τῆς «Ἀτλαντίδος» «Σχέδια καὶ Μέθοδοι τοῦ κ. Α. Ἀργυροῦ».

Ἀνακριβέστατα ἀναγράφονται τὰ περὶ ἰδιοποιήσεως ὑπ' ἐμοῦ τοῦ τί-

τλου τοῦ Προέδρου τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου. Εἶχα δώσει εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» ἄρθρον περὶ τῶν αἰτιάσεων τῆς Εὐρώπης κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ «Ἀκρόπολις» ἀποδίδουσα ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα εἰς τὸ ἄρθρον τὸ προανήγγειλε, λέγουσα, ὅτι τὴν ἐπαύριον θὰ ἐδημοσίευσεν ἀποκαλυπτικώτατον ἄρθρον τοῦ Προέδρου τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου κ. Ἀργυροῦ. Ἐσπευσα ἀμέσως καὶ διεμαρτυρήθην διὰ τὴν ἀνακρίβειαν. Ἐγένετο πανηγυρικὴ ἐπανόρθωσις. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἐπανορθώσεως δηλαδὴ κατόπιν ἐσορτῆς οἱ «Καιροὶ» ἔγραψαν τὴν ἀβάσιμον ὑπόνοιαν περὶ ἀντιποιήσεως ἄλλοτριου τίτλου. Οἱ ἐν τῇ «Ἀτλαντίδι» γνωρίζουσι ταῦτα, διότι τὰ ἀνέπτυξα εἰς τὸν διευθύνοντα συντάκτην κ. Ξανθάκην, ἃν μὴ μὲ πλανᾶ ἢ μνήμη. Δὲν ἐδημοσιεύθη λοιπόν, ὡς λέγει ἡ «Ἀτλαντις», κατόπιν τῶν ἄρθρων μου ἄρθρον τῆς «Ἀκροπόλεως» ἐνῶ ἐτιλοφορούμην Πρόεδρος τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου, ἀλλὰ πρὸ αὐτῶν μία ἀπλῆ προειδοποίησις. Ἡ ἐπανόρθωσις δὲν ἐγένετο μετὰ τὸν ἔλεγχον τῶν «Καιρῶν», ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ καὶ τῇ αἰτήσῃ μου. Ἐπομένως ἡ «Ἀτλαντις» ἢ ὁποία καυχᾶται, ὅτι μετ' ἀποδείξεων πάντοτε ὀμιλεῖ, θέλουσα νὰ συναγάγῃ ἐπιζήμια δῆθεν κατ' ἐμοῦ συμπεράσματα, ἀναγράφει γεγονότα ἀνακριβῆ, διὰ νὰ μὴ εἴπω ἀναγράφει γεγονότα τὰ ὁποία πλάττει. Ἄς κρίνῃ ὁ κόσμος τὸ ποῖον τοῦ πολέμου αὐτῆς ἐναντίον μου.

Μέμφεται εἶτα ἡ «Ἀτλαντις» τοῦ Συλλόγου, οὗ προεδρεύω, διότι, ὅτε ἐπληροφορήθη τὴν σύστασιν Μακεδονικοῦ Συλλόγου ἐν Ν. Ὑόρκῃ, ἔσπευσε νὰ ἐκφράσῃ τὴν χαρὰν του καὶ νὰ ζητήσῃ φιλικὰς σχέσεις μετ' αὐτοῦ. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Σύλλογος οὗ προεδρεύω ἠξεύρει νὰ ἐργάζεται, ἐκτοξεύεται ἐναντίον μου ὡς μομφή. Ἄς ἐρωτήσῃ ἡ «Ἀτλαντις» τὸν Μακεδονικὸν Σύλλογον τῆς Φιλαδέλφειας διὰ νὰ μάθῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, ὅτε ἐξελέγην Πρόεδρος, εἶχομεν γράψῃ καὶ πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Τί καλλίτερον τῆς συμπράξεως τῶν ἀπανταχοῦ Μακεδονικῶν Συλλόγων; Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ἐγκύκλιον διὰ τοῦ ἐβδομαδιαίου «Ἑλληνισμοῦ». Φαντάσου ἐγκλήματα!

Κατόπιν μὲ μέμφεται ἡ «Ἀτλαντις» διότι ἐπέμενα νὰ γίνῃ ἡ διάλεξις ἐν Ν. Ὑόρκῃ. Αὐτὸ ὑπερβαίνει τὰ ὄρια τοῦ ἀστείου. Ἦθελε δηλαδὴ νὰ ἔλθω εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἐπειδὴ ἐκάπνισεν ἑνὸς ἢ δύο προσώπων ἢ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου τῆς Ν. Ὑόρκης νὰ μὴ καλέσῃ εἰς συνάθροισιν διὰ νὰ ὀμιλήσω, νὰ σηκωθῶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ἀθήνας! Τότε θὰ εὗρισκε τέλειον ἄνθρωπον! Δι' αὐτό, ὅτε, θέλων νὰ ἀναγγείλω εἰς τὸν διευθύνοντα συντάκτην τὴν ἀκατανόητον ἀπόφασιν τοῦ Συλλόγου, ὅτι δὲν θέλει νὰ καλέσῃ εἰς συνάθροισιν, ἠρώτησα αὐτὸν πῶς δύναμαι καλλίτερον νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄφησε τὴν πέννα του καὶ ἐπροθυμοποιήθη νὰ μοῦ δώσῃ πληροφορίας. Ἀνακριβέστατα δὲ γράφει ἡ «Ἀτλαντις» ὅτι ἐρραδιούργουν καὶ διέβαλλον τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου, διότι τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἤλεγχον καὶ κατεδίκαζον αὐτοὺς αὐ-

στηρῶς, καὶ ἀναφανδὸν καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ οἱ τοῖχοι τῆς αἰθούσης τοῦ Συλλόγου τῶν ἀπηχοῦν ἀκόμη τὸν ἔλεγχόν μου τοῦτον. Προχθὲς ἀκόμη ἔλεγον εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τούτου ἐνώπιον πολλῶν, ὅτι θὰ κτυποῦν τὸ κεφάλι τῶν εἰς τὸν τοῖχον διὰ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐτήρησαν πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ δὲν θὰ σπᾶ. Αὕτῃ ἡ στάσις μου καλεῖται ραδιουργία καὶ διαβολή. Περὶ ταπεινῶν λόγων ἀρνήσεως τοῦ Συλλόγου ἐγένετο βεβαίως λόγος. Ὁ χαρακτηρισμὸς εἶνε ἰδικός μου, ἀλλ' οἱ λόγοι εἶνε τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ἀντιπροέδρου τοῦ Συλλόγου, οἵτινες μοὶ ἔλεγον ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ καλέσουν εἰς συνάνθροισιν, διότι αὐτὸ θὰ ἔκαμνε τὸν Σύλλογόν των νὰ φανῆ ὡς ἐξάρτημα τοῦ ἐν Ἀθήναις, θὰ ἐπεσκίαζε καὶ θὰ ἐζημίου τὸ γόητρον τοῦ Συλλόγου, διότι ὁ κόσμος θὰ ἔλεγεν ὅτι οἱ ἐν Νέα Ὑόρκῃ Μακεδονικοί, ἀναγνωρίζοντες ἑαυτοὺς ἀνικάνους, ἐκάλεσαν ἄνθρωπον ἐξ Ἀθηνῶν διὰ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ Μακεδονίας. Εἶναι ἢ ὄχι ταπεινοὶ οἱ λόγοι οὗτοι ; Καὶ διότι εἶχον τὸ θάρρος νὰ τοὺς χαρακτηρίσω, νὰ τοὺς ἐλέγξω καὶ καυτηριάσω ἀναφανδόν, καταδικάζομαι ὑπὸ τῆς «Ἀτλαντίδος».

Ὁ ἐν Φιλαδελφείᾳ Σύλλογος μὲ ἐκάλεσεν ὄχι μετὰ τὴν ἐν Ν. Ὑόρκῃ διάλεξιν, ὡς λέγει ἡ «Ἀτλαντίς», ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς, μὲ ἐγνώριζον δὲ οἱ ἀποτελοῦντες τὸν Σύλλογον καὶ ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ δὲν ἐπερίμεναν ἀπὸ τὴν Ν. Ὑόρκην πιστοποιητικὸν καλῆς διαγωγῆς· καὶ ἐκάλουν τιμῆς ἕνεκεν μετὰ τοῦ ἐν Ν. Ὑόρκῃ Γ. Προξένου νὰ μετᾶσχῳ ἐκδρομῆς διοργανωθείσης ὑπ' αὐτῶν. Λυποῦμαι δὲ ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εἶπω ὅτι ὁ κ. Προξένος δι' οὗ ἐγένετο ἡ πρόσκλησις παρέλειψε νὰ μοὶ τὴν ἀνακοινώσῃ. Ἐκτὸς ἐὰν ἀνέθηκε τὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τὸν γραμματέα τοῦ Προξενείου καὶ κοσμητόρα τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου, οὗτος δὲ ἐλησμόνησε νὰ μοὶ τὸ εἶπῃ.

Μὲ κατηγορεῖ εἰς τὸ τέλος ὅτι προκειμένου περὶ τῶν ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐράνων, ἐράνων, εἶπα περὶ τοῦ Συλλόγου οὗ προεδρεύω, ὅτι ὑπεβλήθη εἰς ἔξοδα διὰ τὸ ταξιδίόν μου καὶ καλὸν θὰ ἦτο νὰ σταλοῦν εἰς τὸν κ. Δραγούμην μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ τὰ διαθέσῃ κατὰ τὴν κρίσιν του. Ναι εἶπα καὶ τοὺς λόγους τῆς στάσεως ταύτης, οὗς παραλείπω ἐνταῦθα διότι ἄνευ ἀνάγκης δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμνω σχετικὰς ἀνακοινώσεις. Τὶ δὲ δικαιότερον ἂν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐδῶ παρουσίας μου συλλεχθοῦν χρήματα, ἵνα καλυφθοῦν τὰ ἔξοδα εἰς ἃ ὑπεβλήθη ὁ Σύλλογος ὁ σκεφθεὶς μίαν ἐθνικὴν ἀποστολὴν εἰς Ἀμερικὴν, τὴν ὁποίαν ἡ «Ἀτλαντίς» ἀνέλαβε μὲ τοιοῦτον μέσον καὶ μὲ τόσον ἀνεξήγητον ζῆλον νὰ ματαιώσῃ, εὐτυχῶς ματαιίως ;

Ἕμέτερος
Ἄ Ἀργυροῦς

Ἐν Βοστώνῃ τῇ 23 Αὐγ. 1906

* *

Θ' ἀπορήσῃ ἴσως ὁ ἀναγνώστης πῶς ἡ «Ἀτλαντίς» ποὺ τόσο λυσσαλαῖο διεξήγαγεν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης ἀποστολῆς τοῦ Ἀργυροῦ,

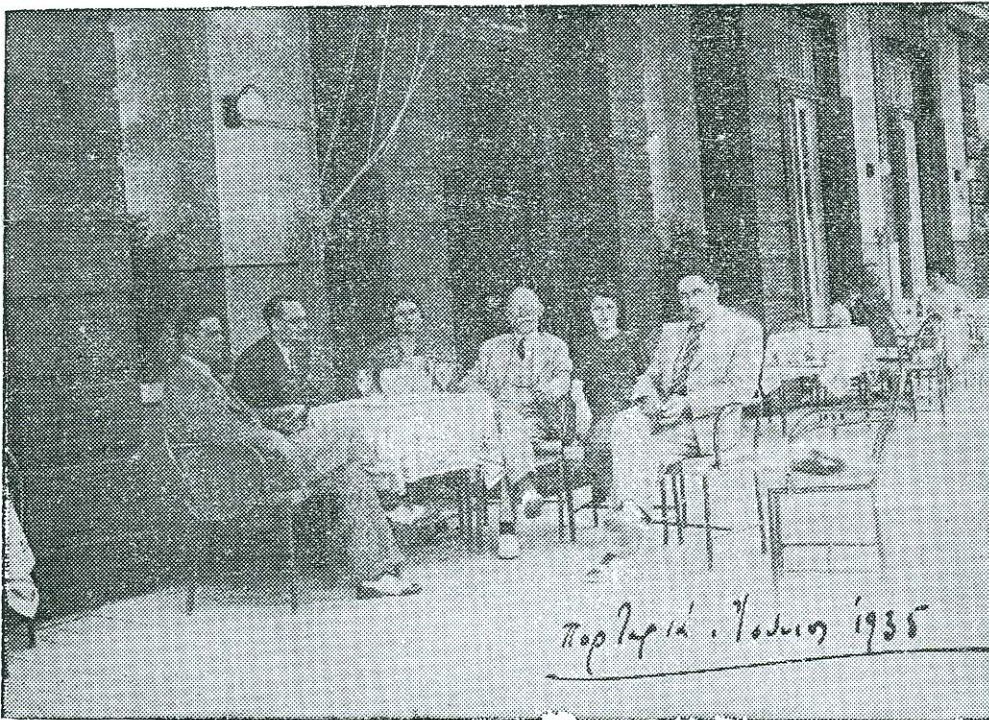
εὐαρεστήθη νὰ δημοσιεύσῃ τὶς παραπάνω ἐπιστολὲς καὶ μάλιστα ν᾽ ἀναδημοσιεύσῃ ἀπὸ τὶς «Θερμοπύλες» τὸ ὡς ἀνωτέρω τσουχτερὸ ἄρθρο του. Τὸ φαινόμενον ἔχει βέβαια τὴν ἐξηγήσιν του στὴ γενικὴ κατακραυγὴ ἐναντίον τῆς στάσεώς της. Στὴν κατακραυγὴ αὐτὴ ποὺ ὀλοένα καὶ φούντωνε ἀναγκάσθηκε ἡ «Ἀτλαντὶς» (φύλλο 28 Αὐγ. 1906, σελ. 2) ν᾽ ἀπαντήσῃ μὲ τετράστιλο ἄρθρο της ὑπὸ τὸν τίτλο «Πῶς πρέπει νὰ διεξάγονται αἱ συζητήσεις». Ἄρχεται διὰ τῶν ἑξῆς: «Συζητήσεις προϋποθέτει ἀπαραιτήτως καλὴν πίστιν ἐκ μέρους τῶν συζητούντων καὶ εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας, φυσικὴ δὲ βάσις πάσης συζητήσεως εἶνε τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτὴν πραγματικὰ γεγονότα. Ἄλλ᾽ ἐν τῇ συζητήσει ἥτις προεκλήθη ἐκ τῆς εἰς Ἀμερικὴν ἀφίξεως τοῦ κ. Ἀθανασίου Ἀργυροῦ μετὰ θλίψεως παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν ἐν τῷ χώρῳ ταύτῃ ἐκδιδομένων ἑλληνικῶν ἐφημερίδων ἐμπνέονται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἐξακριβωσιν τῶν γεγονότων, οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς εὐρέσεως τῆς ἀληθείας, ἀλλ᾽ ὑπὸ παιδαριώδους ὄσον καὶ εὐτελοῦς μίσους κατὰ τῆς «Ἀτλαντίδος», τὴν ὁποίαν ἐνόμισαν ὅτι εὔρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ βλάψωσιν ἄλλαι μὲν διὰ ὕβρεων συκοφαντικῶν καὶ διαβολῶν, ἄλλαι δὲ διὰ διαστροφῆς ἢ ἀποσιωπήσεως τῶν πραγματικῶν γεγονότων, ἐφῶν καὶ μόνον ἔδει νὰ στηριχθῆ ἡ συζήτης».

Ἄλλὰ ποιά ἦταν ἐπὶ τέλους ἡ ἀλήθεια ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ποῖο τὸ «ἔγκλημα» τοῦ Ἀθανασίου Ἀργυροῦ; Γιὰ νὰ βάλῃ τὰ πράγματα στὴ θέσιν τους ἡ «Ἀτλαντὶς» ἀναδημοσιεύει περικοπὲς ἀπὸ τὰ σχετικὰ ἄρθρα της καὶ ἐν συνεχείᾳ συνοψίζει τὴν ὅλην ὑπόθεσιν ὡς ἑξῆς: 1) Τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἀργυροῦ ἀποβλέπει εἰς τὸ διαμελισμὸ τῆς Μακεδονίας, ἄρα εἶναι ἀντεθνικό. 2) Ἡ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου Νέας Ὑόρκης δοθεῖσα πρώτη διάλεξις τοῦ Ἀργυροῦ ἐγένετο δεῖθεν κατόπιν ψυχολογικῆς βίας ὑπ᾽ αὐτοῦ. 3) Αἱ συνθήκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες δόθηκε ἡ β' διάλεξις τοῦ Ἀργυροῦ στὴ Φιλαδέλφειαν ἦσαν, κατὰ τὴν «Ἀτλαντίδα», ἀνώμαλες. 4) Ἡ κατὰ τὴν διάλεξιν ταύτην γινομένη ὑπὸ τοῦ ὁμιλητοῦ ὑπόδειξις ὅπως τὰ αὐτόθι συγκεντρωθέντα 172 δολλάρια ἀποσταλοῦν εἰς τὸν **Στέφανο Δραγούμη**, Ἐπίτιμο Πρόεδρο τοῦ Συλλόγου τοῦ Ἀργυροῦ, ἀποδεικνύει, κατ' αὐτήν, τὶς ἀργυρολογικὰς διαθέσεις τοῦ τελευταίου. 5) Τὸ ἔγγραφο τὸ ὁποῖον αἱ συνάδελφοι τῆς «Ἀτλαντίδος» εἶχαν δημοσιεύσει ὡς προερχόμενον ἀπὸ τὸν Μακεδονικὸν Σύλλογον Φιλαδελφείας, αὕτη, παρὰ τὰς ἐπισήμους διαψεύσεις, ἐπιμένει ὅτι εἶχε δῆθεν συνταχθεῖ ὑπὸ τοῦ Ἀργυροῦ.

Στὰ σχόλια μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε συνοδεύσει τὴ δημοσίευσιν τῶν παραπάνω ἐπιστολῶν τοῦ Ἀργυροῦ, ἡ «Ἀτλαντὶς» βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ προσθέσῃ ἀκόμη «διὰ πολλοστήν φοράν» καὶ τοῦτο ὅτι δὲν διεξῆγε ἐγῶνα ἄδικον καὶ ἄνισον ἐναντίον οὐδενός, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Ἀργυροῦ, ἀλλὰ ἀγῶνα περὶ ἀρχῶν. Παρεπονέθη ἐν συνεχείᾳ ὅτι τινὲς ἐκ τῶν ἐδῶ συναδέλφων της, ἀντὶ νὰ θίξωσιν τὴν οὐσίαν τῆς συζητήσεως, ἀνέλαβαν τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ

Ἄργυροῦ, ἐπιτεθέντες ἐναντίον τῆς «Ἀτλαντίδος» μὲ ὅπλα «ἅτινα δὲν μεταχειρίζονται οἱ ἐντίμως μονομαχοῦντες». Καὶ τὸ ἐκπληκτικώτερον πάντων : ἡ «Ἀτλαντίς» ποὺ μὲ τόσο πείσμα ἀπέφυγε νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ἐπίσημο ἔγγραφο τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου τῆς Φιλαδελφείας μὲ τὴν ψευτοδικαιολογία πῶς εἶχε συνταχθῆ ὑπὸ τοῦ Ἄργυροῦ, τώρα, λέει, πῶς θέτει στὴ διάθεσί του τὶς στῆλες τῆς μὲ τὴν ὑπόμνησι ὅτι «ἐὰν δυνηθεῖ νὰ πείσῃ τὸ κοινὸν

Ὁ Ἀθανάσιος Ἄργυρος μετὰ τῶν κατὰ τὸ 1935 τὸ πρῶτον ἐκλεγέντων Βουλευτῶν Σεργῶν κ.κ. Κωνστ. Καραμανλῆ, νῦν Πρωθυπουργοῦ (ἀριστερὰ) καὶ Πέτρου Πέννα (δευτέρου ἐξ ἀριστερῶν).

ὅτι πράγματι τὸν ἠδικήσαμεν, δύναται νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ἡμεῖς πρῶτοι θὰ τὸ ὁμολογήσωμεν».

Ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διατυπώνεται ἡ ὡς ἀνωτέρω προσφορὰ θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσι τῆς Κοινῆς Γνώμης ἡ «Ἀτλαντίς» ἀρχίσει νὰ κάμπτεται. Προσεκτικωτέρα ὅμως ἐξέτασις τοῦ πράγματος πείθει τὸν καθένα πῶς ἐνταῦθα πρόκειται μᾶλλον περὶ ἄπλοῦ στρατηγικοῦ ἐλιγμοῦ καὶ τίποτε περισσότερο. Τὴν «Ἀτλαντίδα» εἶχε ἀρχίσει ν' ἀνησυχῆ ἢ εἰς βάρους τῆς αὔξησις τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀντιπάλων ἔφημερίδων ποὺ φιλοξενοῦσαν τὶς ἀπαντητικὰς διατριβὰς τοῦ Ἄργυροῦ. Τοῦ ἀπηνοῦς ἀγῶνος τῆς ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἄργυροῦ οὐδέποτε διανοήθη νὰ παραιτηθῆ. Τοῦναντίον ὅλο καὶ τὸν καθιστοῦσεν ἐντονώτερο. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν

ἀναδημοσίευσε (φύλλο 5 Σεπτ. 1906, σελ. 1) τὸ ἄρθρο τῆς 10ης παρελθόντος Αὐγούστου μὲ τὸ ὁποῖο συνιστοῦσε στὸν κόσμον νὰ στέλνῃ τις προσφορές του στὰ ταμεία τοῦ Στόλου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης κι' ὄχι στὸν ἰδιωτικὸ Σύλλογο τοῦ Ἀργυροῦ. Γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἀγῶνα τοὺς ἐκείνο ἀκόμα περισσότερο, ἄρχισε τώρα νὰ ψαρεύῃ καὶ ἐπιστολὰς «φίλων» ποὺ συμφωνοῦσαν μαζί τους. Ἔτσι στὸ φύλλο τῆς ἄλλης ἡμέρας (6 Σεπτ. 1906, σελ. 1 στήλη γ'—δ') δημοσίευσε μερικὲς τέτοιες ἐπιστολές. Οἱ δύο ἀπ' αὐτὰς προέρχονται ἀπὸ τὸ Σικάγο μὲ συγγραφεῖς ἕναν δημοσιογράφον ὀνόματι Σπύρο Κ. Μαυρέλη καὶ ἕναν φοιτητὴ ὀνόματι Εὐάγγελον Μπουκίδη καὶ οἱ ἄλλες δύο ἀπὸ τὴν πόλιν Ἁγίου Λουδοβίκο¹ μὲ συγγραφεῖς ἕναν γιατρὸ ὀνόματι Ἀθ. Γυρούκου καὶ τὸν ἱερατικὸ προϊστάμενον τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς Κοινότητος αἰδ. Π. Γ. Φιαμπόλη. Μολονότι ὁ τελευταῖος, λόγῳ τῆς θέσεώς του, παρεκάλει τὴν «Ἀτλαντίδα» ὅπως παραλειφθῇ τὸ ὄνομά του, ἡ παράκλησις του ὄχι μόνον δὲν εἰσηκούσθη, ἀλλὰ τῆς δημοσιεύσεως ὄλων τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν προέταξε τὸν γενικὸ τίτλον : «Ἑλλήνων Ἱερεὺς στιγματίζων τοὺς ψευτοπατριώτας καὶ τοὺς συκοφάντας».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἤρχισε νὰ φουντώνῃ ἡ γενικὴ κατακραυγὴ τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικοῦ Τύπου (Νέας Ὑόρκης, Λόουελλ, Σικάγου κλπ.) ἐναντίον τῆς «Ἀτλαντίδος» καὶ εἰδικώτερον ἐναντίον τοῦ ἀρχισυντακτοῦ τῆς Σωκράτη Ξανθάκη, ὁ ὁποῖος στὸν πεισματάρικο ἀγῶνα του κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀργυροῦ, περιλάμβανε καὶ τὴν πατριωτικὴ Ὀργάνωσιν «Ἑλληνισμός» τῆς ὁποίας ἠγεῖτο ὁ Καθηγητῆς Νεοκλῆς Καζάζης καὶ τῆς ὁποίας τμήματα εἶχον ἰδρυθεῖ καὶ σὲ διάφορες πόλεις τῆς Ἀμερικῆς. Πρόεδρος τοῦ ἐν τῇ πόλει Lynn, Mass, ὅπου ὁ Ἀργυρὸς ἔδωσε τὴν τελευταία διάλεξίν του, τμήματος τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» ἦταν ὁ ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς Κοινότητος αἰδ. Βασίλειος Λαμπρίδης. Ἐπειδὴ ὁ ἱερεὺς οὗτος πρέβη στὴν ἔκδοσιν μανιφέστου μὲ τὸ ὁποῖο ὑπεραμύνοντο τοῦ Ἀργυροῦ καὶ ἰδιαιτέρως τῆς πατριωτικῆς Ὀργανώσεως «Ἑλληνισμός», ἀπέβη στόχος λυσσαλέας ἐπιθέσεως ἐκ μέρους τῆς «Ἀτλαντίδος» (φύλλο 6 Σεπτ. 1906, σελ. 2, στήλη 3—4) δι' ἐνὸς ἄρθρου τῆς ἐπιγραφομένου «τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς σπείρας». Ὅλους τοὺς ἐναντίον τοὺς ἐργαζομένους ἢ «Ἀτλαντίς» ἀποκαλεῖ στὸ ἄρθρον τῆς αὐτὸ σπείραν ἐκβιαστῶν, ἐκμεταλλευτῶν καὶ ἀγυρτῶν, λυμαιομένων τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀμερικῆς ἄλλων μὲν μονίμως ἄλλων δὲ παροδικῶς καὶ περιοδικῶς. Στρέφεται κατόπιν γαύρως ἐναντίον τοῦ αἰδ. Λαμπρίδου γιὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ μανιφέστου του, μὲ τὸ ὁποῖον οὗτος ἀνέλαβεν «ἀνόητον συνηγορίαν τῆς ἐταιρίας ταύτης, ἵνα διὰ τοῦ κύρους καὶ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐμπνέει τὸ ράσον, παράσχη ὄπλα εἰς ἐκείνους, οἱ-

1. Ἄριστα λειτουργοῦσεν αὐτόθι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ Μακεδονικὸς Σύλλογος «Ἐθνικὴ Ἀμυνα».

τινες διεξάγουσι καθ' ἡμῶν πόλεμον διαστροφῆς καὶ κακοπιστίας». Τώρα ἀντιλαμβάνεται κανεὶς γιατί ἡ «Ἀτλαντὶς» δὲν ἐσεβάσθη τὴν παράκλησι τοῦ ἄλλου ἱερέως, αἰδ. Φιαμπόλη, ὅπως παραλείψη τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸ παραπάνω δημοσίευμα. Ἐκκινούσε, βλέπετε, ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι μόνον αὐτὴ διακαιοῦται νὰ ἐπικαλεῖται «τὸ κῦρος καὶ τὸν σεβασμὸ πού ἐμπνέει τὸ ράσο». Ὅταν ὅμως τὸ κῦρος καὶ ὁ σεβασμὸς αὐτὸς στρέφονται ἐναντίον της, εὐρίσκει χίλιες - δυὸ ψευτοδικαιολογίες νὰ τὰ καταπολεμήσῃ. Τὴν ἔκδοσι τοῦ μανεφέστου τοῦ αἰδ. Λαμπρίδη ἡ «Ἀτλαντὶς» ἀπέδωσε στὴ δυσαρέσκεια δῆθεν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ ἑφημερὶς αὕτη εἶχε κάποτε ἀρνηθῆ νὰ φιλοξενήσῃ ἓνα ποίημά του! Ὅλοι ὅσοι διαφωνοῦσανε μαζί της εἶχαν ταπεινὰ ἐλατήρια καὶ μόνον αὐτὴ ἠγωνίζετο «ἀγῶνα περὶ ἀρχῶν»! Εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ «ἀδόξου» ἐκείνου ἀγῶνος της ἦλθε τώρα ἡ ἀκόλουθος μακροσκελεστάτη «δήλωσις» τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου Νέας Ὑόρκης, ἡ ὁποία εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἀτλαντίδος» (φύλλο 7 Σεπτ. 1906, σελ. 1, στήλη α'—γ') :

Κύριε Συντάκτα,

Μετὰ πολλῆς τῆς λύπης παρακολουθεῖ, ἀναμφιβόλως, πᾶς ὁμογενὴς ἐν Ἀμερικῇ τὸ σκάνδαλον, ὅπερ ἐγέννησεν ἡ ἐνταῦθα παρουσία τοῦ κ. Ἀ. Ἀργυροῦ, προέδρου ἑνὸς τῶν ἐν Ἀθήναις Μακεδονικῶν Συλλόγων, ὅστις ἐλθὼν νὰ ἀναπτύξῃ, ὡς ἰσχυρίζεται, τὴν Μακεδονικὴν ἰδέαν καὶ τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα, ἀνέπτυξε καὶ διέσπειρεν, ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, σκάνδαλα καὶ ζιζάνια μεταξὺ τῶν πρότερον ἐν ἀρμονίᾳ καὶ ἀκραιφνεῖ πατριωτισμῶ βιούντων ὁμογενῶν! Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἐνταῦθα Μακεδονικοῦ Συλλόγου, καίτοι διαφοροτρόπως ἀνεμίχθη τὸ ὄνομά του ἐν τῇ λυπηρᾷ ταύτῃ ὑποθέσει, ἐτήρησε μέχρι τοῦδε σιγὴν καὶ ἐπεθύμει νὰ τηρήσῃ τοιαύτην μέχρι τέλους, διότι φρονεῖ, ὅτι δὲν εἶνε ποσῶς ὠφέλιμον νὰ διεξάγονται τοιαῦται συζητήσεις διὰ τοῦ τύπου καὶ δὴ ἐν τῇ ξένη, Δυστυχῶς ὅμως ἀντὶ νὰ ἴδῃ, ὡς τοῦτο καὶ πᾶς φιλόπατρις ὁμογενὴς ἠύχετο, τὸ σκάνδαλον καταπαῦον, τοῦναντίον βλέπει τοῦτο μὲν ὀσημέραι ἀυξανόμενον, τοὺς δὲ κατ' αὐτοῦ πρότερον πλαγίους ὑπαινιγμοὺς τοῦ κ. Ἀργυροῦ μεταβληθέντας εἰς ἀπροκάλυπτον μομφὴν διὰ τὴν μέχρι τοῦδε στάσιν του καὶ εἰς ἐπίμονον πρόκλησιν πρὸς ἀπάντησιν. Τούτον ἔνεκα ἀναγκάζεται τὸ εἰρημένον Συμβούλιον μετὰ πολλῆς τῆς λύπης νὰ ἐκθέσῃ διὰ βραχέων τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κ. Ἀργυροῦ λαβόντα χώραν καὶ τοὺς λόγους τῆς ἐν μέρει ἐπιφυλακτικῆς, στάσεως του, ἵνα οὕτω ἕκαστος κρίνῃ ἐν ἐπιγνώσει.

Ἐν ἀρχῇ τῆς συστάσεως τοῦ ἡμετέρου συλλόγου καὶ ὠρισμένως περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου τὸ Δ. Συμβούλιον ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἑνὸς τῶν ἐν Ἀθήναις Μακεδονικῶν Συλλόγων, οὗ Πρόεδρος ὑπεγράφετο ὁ κ. Ἀ. Ἀργυρός, δι' ἧς ἐξεφράζετο ἡ ἐπιθυμία συνάψεως φιλικῶν σχέσεων με-

ταξὺ τῶν δύο συλλόγων, ἐγνωστοποιεῖτο δ' ἡμῖν ταυτοχρόνως, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Ἀθηναϊκὸς σύλλογος, ὅστις εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ἠρίθμει ὀλίγων μηνῶν μόνον βίον, πρὸ πολλοῦ εἶχε κατίδη ἐξ Ἀθηνῶν τὴν ἀνάγκην συστάσεως ὁμοίων συλλόγων ἐν Ἀμερικῇ καὶ πρὸς τοῦτο ἀπεφάσισε τὴν ἀποστολὴν ἀνπροσώπου ἐνταῦθα, ὡς τοιοῦτον δὲ ἐξελέξατο τὸν Πρόεδρον αὐτοῦ κ. Ἀ. Ἀργυρόν. Τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τούτου, πληροφορηθὲν ὅτι ὁ Σύλλογος οὗτος, οὗ πρόεδρος εἶνε ὁ κ. Ἀργυρός, ἀπετελέσθη ἐσχάτως καὶ δὴ τῇ 5 Δεκεμβρίου 1905 ἐκ διαφωνησάντων καὶ ἀποσχιρησάντων τινῶν μελῶν τοῦ ἐτέρου Μακεδονικοῦ Συλλόγου ἐν Ἀθήναις, τοῦ Κεντρικοῦ τοῦτέστιν, οὗ πρόεδρος εἶναι ὁ ἰατρὸς κ. Θ. Γερογιάννης, καὶ ὅτι ἀμφότεροι οἱ εἰρημένοι σύλλογοι οὐ μόνον διαφωνοῦσι καὶ ἀλληλομάχονται κατὰ τῆς ἰδέας, ὃ μὲν ἀξιῶν ὀλόκληρον τὴν Μακεδονίαν Ἑλληνικὴν (ὃ ὑπὸ τὸν κ. Γερογιάννην), ὃ δὲ διαμελισμένην (ὃ ὑπὸ τὸν κ. Ἀργυρόν), ἀλλ' ὅτι καὶ προσωπικὰ πάθη μεταξὺ αὐτῶν ὑφίστανται καὶ τὸ λυπηρότερον ἀπόπειραι καὶ ἐπιθέσεις πρὸς θραῦσιν καὶ διαμελισμὸν τῶν κεφαλῶν τῶν Προέδρων αὐτῶν ἔλαβον χώραν ἐσχάτως, ἐνόμισεν ὅτι ὄφειλε νὰ προσενεχθῆ πρὸς τὸν κ. Ἀργυρόν μετὰ τῆς δεούσης ἐπιφυλάξεως. Ἀπήντησεν ἐπομένως ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ὅτι ἀσμένως μὲν ἀποδέχεται φιλικὰς σχέσεις δι' ἀλληλογραφίας, ἀλλ' ὅτι τὴν τοῦ κ. Ἀργυροῦ ἀποστολὴν ἐνταῦθα θεώρει ἀλυσιτελῆ, διότι ἐν Ἀμερικῇ ὑφίστανται σύλλογοι πράττοντες ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυναμειῶν τῶν ὅ,τι εἶνε δυνατὸν νὰ γείνη ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως καὶ πρὶν ἀναμείνη τὴν ἀπάντησιν τοῦ Συμβουλίου τούτου ὁ κ. Ἀργυρὸς ἀφίκετο ἐνταῦθα τῇ 24 Ἰουλίου καὶ αὐθημερὸν συναντήσας τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου τούτου, ἐζήτησεν ὅπως ὁ ἀρτισύστατος οὗτος Σύλλογος ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν γενικῆς προσκλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἐπεθύμει νὰ ποιήσῃ διάλεξιν. Ταυτοχρόνως συναντήσας καὶ ἄλλα τινὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου, ἐβολιδосκόπει ἂν ἡ διάλεξις του ἔδει νὰ γείνη δι' εἰσιτηρίων ἢ νὰ ἐνεργηθῶσιν ἔρανοι μετ' αὐτήν. Τῇ αὐτῇ ὅμως ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ὁ κ. Ἀργυρὸς ἀφίκετο εἰς Νέαν Ὑόρκην, ἡ ἐνταῦθα ἐκδιδομένη ἐφημερὶς «Σημαία» κατεχώρισεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 138 φύλλον αὐτῆς ἄρθρον σχετικὸν πρὸς τὸν κ. Ἀργυρόν ἐκ τῶν «Καιρῶν» τῶν Ἀθηνῶν παραλαμβάνουσα τοῦτο, δι' οὗ ἐφιστάτο ἢ προσοχῇ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν κατὰ τοῦ κ. Ἀργυροῦ, «Προέδρου ἐνὸς Μακεδονικοῦ Συλλόγου ἐκ τῶν πολωνύμων, οἵτινες ἐν Ἀθήναις ἰδρύθησαν, ὅστις, Ἀργυρός, κατὰ τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον, εἶχεν ἀντιποιηθῆ καὶ τὸν τίτλον τοῦ προέδρου τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου, ὅπως ἀποπλανήσῃ πολλοὺς φιλοπάτριδας ἰδίως ἐν Ἀμερικῇ». Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τούτου, λαβὼν ὑπ' ὄψει τὰ ἀνωτέρω γραφέντα ἐν τύπῳ περὶ τοῦ κ. Ἀργυροῦ, τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἅμα τῇ ἀφίξει του ριφθὲν εἰς τὸ μέσον ζήτημα τῶν ἐράνων, ἐξετάσαν δὲ καὶ πληροφορηθὲν

ὅτι οὐδὲν πιστοποιητικὸν ἔφευρεν οὗτος ἢ σύστασιν ἐπισήμου τινὸς ἀρχῆς δι' οὗ νὰ συνιστᾶται εἴτε πρὸς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνας Προξένους, εἴτε πρὸς ἰδιώτας ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Προέδρου ἔθνικοῦ τινος ἢ ἄλλως πὼς σπουδαίως δρωῦντος σωματείου, ἀξίζοντος τὴν ἐνέργειαν Πανελληνίων ἐράνων λαβὼν δὲ τέλος ὑπ' ὅσιν προηγούμενα τινὰ παραδείγματα συνεισφορῶν καὶ ἐράνων εἰς βάρους τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων ὑπὸ διάφορα προσχήματα, δὲν ἐνέκρινε καλὸν νὰ ἀναλάβῃ οἰανδήποτε εὐθύνην καὶ δαπάνην ὑπὲρ αὐτοῦ, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ἐνταῦθα ἐθεώρησεν ἀλυσιτελῆ, ἐπειδὴ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐφρόνησε πάντοτε καὶ φρονεῖ ὅτι οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνες οὐδενὸς ἀποστόλου ἐξ ἀθηνῶν ἔχουσιν ἀνάγκην, ὅπως ἐκπληρώσωσι τὰ καθήκοντά των πρὸς τὴν Πατρίδα, ὡς ἀπέδειξαν διὰ μυρίων μέχρι τοῦδε παραδειγμάτων, προθύμως πάντοτε καὶ γενναίως προσενεγκόντες ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἀγῶνων.

Ὅτε ἀνεκοινώθη εἰς τὸν κ. Ἀργυρὸν ὅτι ὁ Σύλλογος οὗτος ἠδυνάτει ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Νέα Ὑόρκῃ Ἑλληνικῆς παροικίας, οὗτος κυριολεκτικῶς ἐξεμάνη κατὰ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ ἤρχισε νὰ εὐρίσκη προσωπικῶς ἕκαστον μέλος αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Συλλόγου, περιτρέχων ἀπὸ γραφείου εἰς γραφεῖον καὶ ἀπὸ καταστήματος εἰς κατατάστημα, καὶ εἰς ἄλλους μὲν νὰ παραπονεῖται ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου κατέστρεψε τὴν ἐθνικὴν (!) αὐτοῦ ἀποστολὴν, εἰς ἄλλους νὰ καταγγέλλῃ ταύτην ὡς παράλογον, καὶ εἰς ἄλλους νὰ σπείρῃ ραδιουργίας καὶ σκάνδαλα κατὰ τοῦ Συλλόγου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Δ. Συμβούλιον εἶδεν ὅτι ἐγεννᾶτο ἤδη σκάνδαλον μεταξὺ τῶν ἀπλοϊκωτέρων, σὺν τοῖς ἀνωτέρω δὲ ὁ κ. Ἀργυρὸς ὑπέβαλε καὶ ἔγγραφον αἴτησιν δι' ἧς ἐξήτει τὴν σύγκλησιν ἐκτάκτου συνεδριάσεως τοῦ Συμβουλίου ἐν ἧ' νὰ δώρῃ μείζονας ἐξηγήσεις περὶ τῆς ἀφίξεως καὶ τῆς ἀποστολῆς του, τὸ Δ. Συμβούλιον συνῆλθε καὶ αὐθις ἐκτάκτως τῇ 31ῃ Ἰουλίου εἰς ἣν συνεδριάσιν προσῆλθε καὶ ὁ Ἀργυρὸς. Ποῖαι ὅμως ἦσαν αἱ πρῶται ἐξηγήσεις τοῦ Ἀργυροῦ; Ὅτι ὁ Σύλλογος τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἀντιπροσωπεύει εἶνε ὁ μόνος ἐθνικὸς καὶ πατριωτικὸς σύλλογος ἐν Ἀθήναις, ὅστις εὔρε τὴν λύσιν τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος καὶ ὅστις ἐφώτισε καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὸ πρόγραμμα ὅπερ αὐτὴ δέον νὰ ἀκολουθήσῃ ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος· ὅτι ὁ ἕτερος σύλλογος ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κεντρικὸς Μακεδονικὸς» ἀποτελεῖται ἀπὸ παράφρονος καὶ προδότας καὶ ἄλλα τινὰ δι' ὧν ἐξῆρε μὲν οὗτος πομπωδῶς ἑαυτὸν καὶ τὸν σύλλογον, οὗ προεδρεύει μέχρι τρίτου οὐρανοῦ, κατεβίβαζε δὲ καὶ ἐμείου τὸ γόητρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως¹ ὡς οὐδὲν δυναμέ-

1. Τὸ γόητρον τῆς Κυβερνήσεως εἰς οὐδὲν μειοῦται ὅταν κανεὶς φροντίζει νὰ τὴν ὑποβοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον της.

νης νὰ πράξη ἄνευ αὐτοῦ, ὕβριζε δὲ τοὺς ἀντιφρονοῦντας αὐτῷ καὶ ἀπεκάλει τούτους παράφρονας καὶ προδότας!

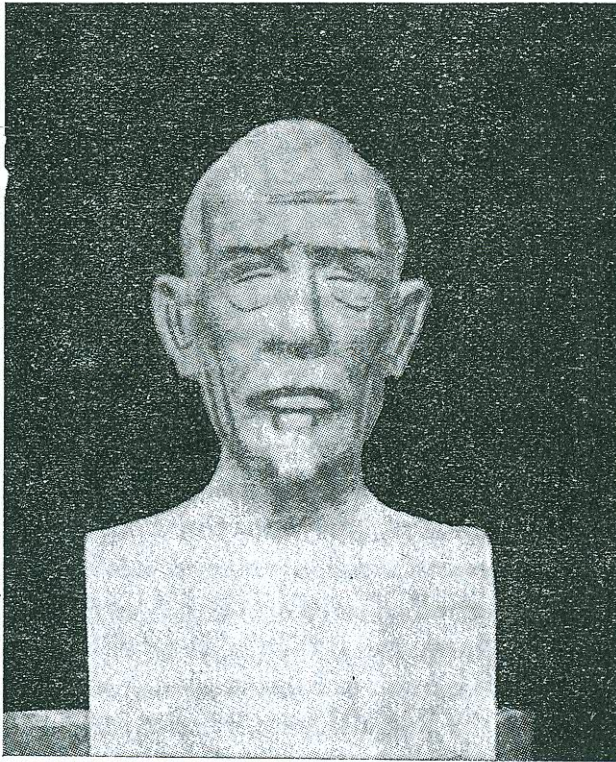
Καίτοι κατάπληξιν καὶ λύπην ἐνεποίησαν εἰς τὸ Συμβούλιον αἱ τοιαῦται δηλώσεις τοῦ κ. Ἀργυροῦ κατ' ἀπόντων προσώπων, καὶ δὴ προσώπων ἅτινα βλέπομεν οὐ μόνον δρωῖντα ἀλλὰ καὶ πρωταγωνιστοῦντα ἐν τῷ ἐθνικῷ ζητήματι, ἐν τούτοις ἐπιθυμοῦν νὰ παύσῃ τὸ σκάνδαλον ὅπερ ἐγεννήατο ἐκ τῆς ἐνταῦθα παρουσίας αὐτοῦ τρέχοντος ὀπισθεν ἐνὸς ἐκάστου καὶ παρενοχλοῦντος πολλοὺς ἐκ τοῦ ἔργου των, ἀπεφάσισε νὰ ἐνοικιάσῃ τὴν αἴθουσαν τοῦ ἐνταῦθα Webster Hall καὶ νὰ καλεσῇ τὴν Ἑλληνικὴν Παροικίαν, ὅπως ἀκούσῃ αὐτόν, ἀφοῦ προηγουμένως ρητῶς ἐδήλωσεν εἰς τὸ Συμβούλιον ὅτι παραιτεῖται τῆς ἰδέας τῆς συλλογῆς ἐράνων. Τὴν ἐπομένην ὁμοῦς ἡμέραν ὁ κ. Ἀργυρὸς δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἐκ μόνης τῆς ἐνοικιάσεως τῆς αἰθούσης, ἀλλ' ἐζήτη, ἵνα ὁ Σύλλογος οὗτος ἐνοικιάσῃ εἰ δυνατόν, ὅλας τὰς στήλας τῶν Ἑλληνικῶν ἐφημερίδων καὶ ἀφιερῶσιν αὐτὰς εἰς διαφημισμὸν αὐτοῦ ὡς «μεγάλου πατριώτου, μελετητοῦ καὶ γνώστου τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος, σπουδαίαν θέσιν κατέχοντος ἐν Ἀθήναις, ἀνδρὸς πεφωτισμένου, ὃν εὐτύχημα εἶνε ὅτι βλέπει ἢ ἡμετέρα πόλις κτλ.». Ἐπειδὴ δὲ τὸ Δ. Συμβούλιον δὲν ἠννόει νὰ υἱοθετήσῃ πάντα ὅσα ὁ κ. Ἀργυρὸς ἐπέμενε νὰ γραφῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, οὗτος ἐκαταεστάθη μόνος του εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου καὶ ἔγραψε μόνος του ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του μακροσκελῆ διαφήμισιν μὲ πομπόδεις τίτλους καὶ ἐπίθετα ὑπὲρ τοῦ προσώπου του καὶ κάτωθεν ὑπέγραψεν ὁ ἴδιος (ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου), ἀφῆκε δὲ ταύτην εἰς τὸ γραφεῖον μὲ τὴν ἐντολὴν καὶ τὴν ἀξίωσιν ὅπως ὁ πρόεδρος τὸ ἀποστείλῃ εἰς τὰς ἐφημερίδας πρὸς δημοσίευσιν. Ὅτε δὲ τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου συνέταξε τὴν κατάλληλον πρόσκλησιν διὰ τὴν ἐν ταῖς ἐφημερίσαις δημοσίευσιν, ὁ κ. Ἀργυρὸς ἀπήτησε ὅπως ἀποσταλῇ ἢ ἰδία αὐτῇ διαφήμισις καὶ οὐχὶ ἡ ἀγγελία τοῦ Συλλόγου πρὸς δημοσίευσιν, προσθέτων «μοῦ καταστρέφετε, κύριοι, τὸ ἔργον, μὲ ὑποτιμᾶται, ἂν δὲν δημοσιευθῶσιν ὅσα ἐγὼ γράφω».

Ἀφίνομεν εἰς ἕκαστον ἐνταῦθα νὰ κρίνῃ περὶ τῆς διαταγῆς καὶ τῆς σοβαρότητος τοῦ κ. Ἀργυροῦ, ἐπιμένοντος ὅπως τὸ Δ. Συμβούλιον, τυφλοῖς ὄμμασιν υἱοθετήσῃ ὅσα οὗτος ἔγραφεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ συμβούλιον δὲν ἠθέλησε νὰ υἱοθετήσῃ πάντα ταῦτα, ὁ κ. Ἀργυρὸς παρήγγειλεν εἰς τὸ τυπογραφεῖον τοῦ κ. Χαρίλ. Σταματάκη ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἐγκρίσεως τοῦ Συμβουλίου, διὰ λογαριασμὸν δὲ ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου, ἐντύπους ἀγγελίας ἐν αἷς διαφήμιζεν ἑαυτόν.

Οὕτω ἔλαβεν χώραν ἡ διάλεξις αὐτοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, μεθ' ἣν ἀντὶ ἐνὸς τυπικοῦ «εὐχαριστῶ» πρὸς τὸν Σύλλογον τοῦτον διὰ τὰς δαπάνας καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ χρόνου, ἅτινα ἐστοίχισεν ἡ παρουσία αὐτοῦ, ὡς θὰ ἔπραττε πᾶς τις ἄλλος, τοῦναντίον τὴν μὲν ἐπομένην τῆς διαλέξεώς ὁ κ. Ἀργυρὸς

πρὸς μέλος τοῦ συμβουλίου εἶπε πονηρῶς «ὄ,τι ἤθελα μοῦ τὸ ἔδωκεν ὁ Σύλλογός σας», ἔκτοτε δὲ ἀπελθὼν ἐντεῦθεν καὶ νομίζων ὅτι τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου δὲν ἔχουσιν ἄλλην ἐργασίαν, ὡς αὐτὸς ὁ κ. Ἀργυρός, προκαλεῖ ταῦτα εἰς δημοσιογραφικὴν συζήτησιν δι' ἀμέσων ἢ ἐμμέσων ὑπαινιγμῶν καὶ προκλήσεων καὶ δὴ μετὰ πρωτοφανοῦς τουπέ - ἵνα μὴ τι ἄλλο εἴπομεν γράφει ἐκ Βοστώνης εἰς τὴν ἑφημερίδα «Θερμοπῦλαι», ὅτι «τὰ μέλη τοῦ

Ἡ προτομὴ τοῦ Ἀθαν. Ἀργυροῦ ἢ στηθεῖσα εἰς τὸ πάγκον τῆς κεντρικῆς Πλατείας Νιγρίτης.
(Ἔργον Οὐμβέρτου Ἀργυροῦ)

Δ. Συμβουλίου τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου Νέας Ὑόρκης, τὰ ὁποῖα ἤλεγχον ἐγὼ καὶ κατεδίκαζον αὐστηρῶς καὶ κατὰ πρόσωπον, καὶ οἱ τοῖχοι ἀκόμη τῆς αἰθούσης τοῦ Συλλόγου τῶν ἀπήχουν ἀκόμη τὸν ἔλεγχόν μου θὰ κτυποῦν τὸ κεφάλι των εἰς τὸν τοῖχον διὰ τὴν στάσιν των ἀπέναντι ἐμοῦ, ἀλλὰ δὲν θὰ σποῦν» !

Ἐκτιθέμενοι τὰ ἀνωτέρω ἐν πάσει εἰλικρινείᾳ καὶ ἀμεροληψίᾳ, ἀφήνωμεν εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν νοημοσύνην τῆς ἐνταῦθα ἑλληνικῆς παροικίας ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖς, Ἑλληνικῶν κοινοτήτων νὰ κρίνωσι τὴν διαγωγὴν τοῦ κ. Ἀργυροῦ καὶ τὴν στάσιν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ἀριθμοῦντος ἤδη περὶ τὰ τετρακόσια μέλη, ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς ἐν

ταῦθα παροικίας, παντός ἐπαγγέλματος, τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ τὰ ὁποῖα ἀναμφιβόλως δὲν ἔχουσι ἀνάγκην μαθημάτων φιλοπατρίας.

Ἐν νέῃ Ὑόρκῃ, τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1906

(Ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου Νέας Ὑόρκης ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος)

Δὲν χρειάζεται νὰ εἶναι κανένας τετραπέρατος γιὰ νὰ διαπιστώσῃ πῶς κάτω ἀπὸ τὸ ἀμεροληπτοφανὲς ὕφος τοῦ παραπάνω ἐγγράφου κρύφτονταν ἢ πρόθεσι νὰ καταφερθῇ ἓνας τρομερὸς καταπέλτης ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀθανασίου Ἀργυροῦ, Καταφαίνεται ἀκόμα ἡλίου φωτεινότερον ἀπὸ ποῦ οἱ διευθύνοντες τὴν τύχην τοῦ ὡς ἀνωτέρω Σωματείου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ μὴ Μακεδόνες, ἐλάμβανον τὶς ἐμπνεύσεις των. Αὐτὸ τουλάχιστο μαρτυρεῖ ἡ ἀξίωσις τῶν ἐπευθύνων ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις Κεντρικὸς Μακεδονικὸς Σύλλογος, τοῦ ὁποίου ἡγεῖτο ὁ ἰατρὸς Θ. Γερογιάννης, ἤθελε ὀκόκληρη τὴ Μακεδονία Ἑλληνική, ἐνῶ ὁ Μακεδονικὸς Σύλλογος τοῦ ὁποίου ἡγεῖτο ὁ Ἀργυρὸς καὶ τοῦ ὁποίου ἐπίτιμος Πρόεδρος ἦταν ὁ πολὺς ἐκ Μακεδονίας πολιτικὸς Στέφανος Δραγούμης; τὴν ἤθελε δῆθεν διαμελισμένη. Δημιουργεῖται καθ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ ἀβάσιμη ὑποψία πῶς ὁ Ἀργυρὸς, μακρὰν τοῦ νὰ εἶναι ἐθνικὸς ἀπόστολος, ἦταν δῆθεν ὄργανον τῶν Βουλγάρων! Αὐτὴ ἦταν ἡ μιὰ πλευρὰ τῆς ἐπιθέσεως. Ἡ ἄλλη ἦταν νὰ χρωματισθῇ ἡ διαγωγή τοῦ Ἀργυροῦ ἀπέναντι τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου τῆς Νέας Ὑόρκης κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ τεθῇ ἐν ἀμφιβόλῃ ἢ εἰλικρίνεια καὶ ἡ σοβαρότης αὐτοῦ.

Πάντα ταῦτα ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στὴν «Ἀτλαντίδα» (φύλλο 8 Σεπτ. 1906, σελ. 2) νὰ ἐπανέλθῃ τὴν ἄλλη μέρα μ' ἓνα ἄρθρον τῆς τιτοφοροῦμενο «Τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος» καὶ νὰ διακηρύξῃ πῶς ἡ παραπάνω δήλωσι τοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου τῆς Νέας Ὑόρκης «παρέσυρε καὶ τὰ τελευταῖα ἴχνη τῆς ὀμίχλης διὰ τῆς ὁποίας οἱ συνάδελφοι ἐζήτησαν νὰ περικαλύψωσι τὸν κ. Ἀργυρόν.» Ἀποκατασταθῆις δῆθεν τελείως τῆς ἀληθείας, οὐδεὶς συντρέχει πλέον λόγος νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ ὡς ἐκ τούτου παραιτεῖται τῆς δημοσιεύσεως τῶν σχετικῶν ἀποκαλυπτηρίων τὸ προοίμιον τῶν ὁποίων εἶχε δημοσιεύσει στὸ φύλλο τῆς 6ης Σεπτ. 1906¹. Εἰς τὸν Ἀθανάσιο Ἀργυρὸ ἔδωσαν ἐξ ἀντιθέτου λαβὴν ν' ἀντεπεξέλθῃ μὲ μιὰ ὁμοβροντία δυνατὴ ποὺ δημοσιεύθηκε στὶς «Θερμοπύλες» καὶ ποὺ δὲν ἔχουμε τὸ κείμενό της, ἐπειδὴ, ὡς ἐλέχθη καὶ πιὸ πάνω, οἱ σχετικοὶ τόμοι τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος δὲν εἶναι προσιτοὶ στὸν γράφοντα. Ἄν κρίνουμε ὁμῶς ἀπὸ μιὰ ἄλλη, πιὸ σύντομη τούτη τὴ φορὰ, «δήλωσι» στὴν ὁποία προέβη ὁ Μακεδονικὸς Σύλλογος τῆς Νέας Ὑόρκης ἓναν περίπου μῆνα ἀργότερα ἀπὸ τῶν στηλῶν καὶ πάλι τῆς «Ἀτλαν-

1. Πρόκειται περὶ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὁ λόγος ἐπιστολῶν τῶν «φίλων» ἀναγνωστών της.

τίδος» (φύλλο 12 Ὀκτ. 1906, σελ. 3, στήλη γ'), πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε πῶς στὴν ὁμοβροντία του ἐκείνη ὁ Ἀργυρὸς ἀντεπεξῆλθε μὲ τὴ βαρύτερη ἀντικατηγορία, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Μακεδονικὸν Σωματεῖον ἦταν «ψευδολόγον, κακόπιστον καὶ Πλαστογράφον». Σ' αὐτὰ προσετέθη ἀργότερα (βλ. «Θερμοπῦλες» 19 Νοεμβρίου 1906) καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ «ἀμαρτωλοῦ».

Μπροστὰ στὴν ἀλύγιστη ἐκστρατεία τῶν ποικιλωνύμων ἐχθρῶν του, ὁ Ἀργυρὸς, ταυτόχρονα μὲ τὴ δημοσίευσί τῶν παραπάνω ἄρθρων του, ἀνέλαβε θέσι ἀρχισυντάκτη τῆς ἐφημερίδος «θερμοπῦλαι», ἰδρυτῆς τῆς ὁποίας ἦτο ὁ ἐνθουσιώδης Σπαρτιάτης Ἰω. Μπούρας καὶ ποὺ ὁ Ἀργυρὸς κατώρθωσε μετ' οὐ πολὺ νὰ μετατρέψῃ σὲ ἡμερησία¹. Σκέφθηκεν ὅτι ἔτσι θ' ἄρχιστὴ διάθεσί του δικό του δημοσιογραφικὸ ὄργανο πρὸς ἀποτελεσματικότερα διεξαγωγὴ τοῦ παραιτέρω αγώνος του κατὰ τῶν συκοφαντῶν του. Τούτῃ ὅμως ἢ ἀπόφασί εἶχε καὶ μιὰ δυσάρεστη πλευρά. Στὴν μέτρι τοῦδε ἐγνωσμένη ἑλληνικὴ κακεντρέχεια καὶ μοχθηρία ἤρθε τώρα μοιραία νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀντιζηλία. Ἔτσι ἀμέσως μετὰ ταῦτα δυὸ Ἑλληνικὲς ἐφημερίδες ποὺ μέχρι τότες ἦτανε φανατικὲς ὑπερασπίστριες τοῦ Ἀργυροῦ, ἦτοι ὁ «Μετανάστης» τοῦ Λόουελ καὶ ἡ «Σημαία» τῆς Νέας Ὑόρκης (φύλλο 21 Νοεμβρίου 1906) ἀπεκήρυξαν τὸν Ἀργυρὸ ἐπὶ λειποταξία καὶ φυγομαχία. Βάσισαν τὴν ἀποκήρυξι τούτῃ ἀπάνω στὴν ἀξίωσι, ὅτι ἡ ἀνάληψις καθηκόντων ἀρχισυντάκτη τῶν «Θερμοπυλῶν» ἐκ μέρους τοῦ Ἀθανασίου Ἀργυροῦ, συνεπάγονταν μόνιμη παραμονὴ στὴ Νέα Ὑόρκη καὶ ἐπομένως τὴν παραίτησί του ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Προέδρου τοῦ ἐν Ἀθήναις Μακεδονικοῦ Συλλόγου «Μέγας Ἀλέξανδρος». Περιττὸ βεβαίως νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ ἀπροσδόκητὴ ἐκείνη μεταστροφὴ ἐνέπλεσσε χαρᾶς, καὶ ἀγαλλιάσεως τὴν «Ἀτλαντίδα», ἡ ὁποία μάλιστα, τούτῃ τῇ φορᾶ, ἔσπευσε ν' ἀπονεύμῃ καὶ πολλοὺς ἐπαίνους στὸ Διευθυντὴ τῆς «Σημαίας» Κ. Φισουλαρίδη, λησμονῶντας τὰ ὅσα αἰσχίσια τῶν αἰσχίστων τοῦ εἶχε ψάλλει ἄλλοτε ἢ ἴδια.

Ἐδῶ τελειώνει ἡ πρώτη φάσις τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀθανασίου Ἀργυροῦ στὴν Ἀμερική. Τὰ τῆς περαιτέρω δράσεώς του ἀποτελοῦν ἰδιαιτέρο κεφάλαιο, στὸ ὁποῖο ὁ ὑποφαινόμενος δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸ νὰ εἰσέλθῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ρίχνοντας ἤδη μιὰ γοργὴ ματιὰ στὰ παραπάνω, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἐξαγάγουμε τὸ γενικὸ αὐτὸ συμπέρασμα. Οἱ δρόμοι τοὺς ὁποίους εἶχε διανύσει ὁ Ἀργυρὸς γιὰ νὰ κηρύξῃ τὴ Μακεδονικὴ ἰδέα, δὲν ἦτανε καθόλου στρωμένοι μὲ λουλούδια. Στὴν περίπτωσί του, ὅπως ἐν μέρει καὶ στὴν περίπτωσι τοῦ ὑποφαινομένου, ἦταν ἀπ' ἐναν-

1. Ἐσταμάτησε τὴν ἔκδοσι στὰ 1908. Ὁ Ἀργυρὸς μετέβη στὸ Σικάγο, ὅπου ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσι τῆς «Ἀθηνᾶς». Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους μετέφερε τὴν ἔδρα της στὴν Ν. Ὑόρκη. Σταμάτησε ἔκδοσιν τὸ 1915. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ὁ Ἀργυρὸς ἐξελέγη βουλευτῆς τοῦ Νομοῦ Σερρών ἐν ἀπουσία του. Ἀνεχώρησε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἔκτοτε παρέμεινε μόνιμος.

τίας στρωμένοι με λογιῆς λογιῶν ἀγκάθια καὶ τριβόλια ἀπὸ κείνα ποὺ σπάζουν καὶ τρουποῦν βαθειά, γιατί δὲν ἦτανε στημένα μονάχα ἀπὸ κεκηρυγμένους ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀσπόνδους φίλους!

Ἔζησαν πράγματι οἱ ποικιλώνυμοι κατήγοροι τοῦ Ἀργυροῦ γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸν ἐπισυμβάντα κατὰ τὸ 1912—13 διαμελισμὸ τῆς Μακεδονίας ποὺ τοὺς τρώμαζε δῆθεν τόσο πολὺ. Αὐτὸ ὅμως δὲν συνέβη ἐξ αἰτίας τοῦ «ἀντεθνικοῦ προγράμματος τοῦ Ἀργυροῦ», οὔτε καὶ διεμαρτυρήθησαν οὔτοι πουθενὰ γιὰ τὸν τρομερὸ ἐκεῖνο διαμελισμὸ, ποὺ δὲν ἐπέτρεψε στὴν Ἑλλάδα νὰ λάβη, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισι, τὴ Μακεδονία ποὺ ζητούσανε ὁ Ἀθανάσιος Ἀ. Ἀργυρός, ὁ Στέφανος Δραγούμης, ὁ Νεοκλῆς Καζάζης καὶ τόσο ἄλλοι πατριῶται Ἕλληνες.

Ὅσο γιὰ τὶς «ἀργυλογικὲς» δῆθεν τάσεις τοῦ Ἀργυροῦ, ποὺ τοῦ εἶχαν προσάψει οἱ ἐχθροὶ του, ἀρκεῖ νὰ ὑπομνησθῇ τὸ γεγονός: ὅταν κατὰ τὸ 1915 ἐξελέγη βουλευτὴς τοῦ Νομοῦ Σερρῶν ἐν ἀπουσία του, τὰ ἔξοδα τῆς ἐπιστροφῆς του ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ στὴν Ἑλλάδα ἐκαλύφθησαν ἀπὸ ἔρανο μεταξὺ φίλων. Μολονότι στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος ἀνεμίχθη ἔκτοτε ζωηρά, ἴ κάποτε μάλιστα εἶχε καὶ τὴν ἀνωιάτη διεύθυνσιν τῶν Κρατικῶν Προμηθειῶν, οὐδέποτε ὑπῆρξε κάτοχος ἀξιολόγων κινητῆς ἢ καὶ ἀκινήτου περιουσίας, ἔζησε τὰ γεροντικά του χρόνια μὲ μιὰ μικρούλα σύνταξι, κοντὰ σὲ μιὰ συγγενικὴ του οἰκογένεια στὸ Βόλο, ὅπου καὶ ἔκλεισε τὰ μάτια του γιὰ πάντα στὶς 9 Ἰανουαρίου 1945. Στὴν περίπτωσι τούτῃ ἐφαρμόζεται καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τὸ ἀπόφθεγμα: Γεννήθηκε πτωχὸς καὶ πέθανε πτωχότερος.

Ὁ ὑποφαινόμενος, μολονότι μακρὰν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ μίαν καὶ πλεόν τεσσαρακονταετίαν. οὐδέποτε ὑπῆρξε θιασώτης τῆς πολιτικῆς παρατάξεως μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἀείμνηστος Ἀργυρὸς εἶχε συνδέσει τὸ πολιτικὸν του μέλλον. Αὐτὸ ὅμως δὲν μὲ ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ δώσω «τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι.

Νέα Ὑόρκη Μάρτιος 1957

Ἔγινε ἐπανειλημμένως Ὑπουργός, ἄλλοτε τῆς παιδείας καὶ ἄλλοτε τῆς Γεωργίας.